TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ŞANLIURFA VE KAHRAMANMARAŞ'TA OKULLARDA MEYDANA GELEN OLAYLAR İLE ÇOCUKLARIN DİJİTAL ORTAMLARDA KARŞILAŞTIKLARI RİSKLER VE OLUMSUZ ETKİLERİN TÜM YÖNLERİYLE ELE ALINARAK ARAŞTIRILMASI, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ GELİŞTİRİLMESİ VE BENZER OLAYLARIN ÖNLENMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN

MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

(10/4004, 4005, 4006, 4007, 4008, 4009)

TUTANAK DERGİSİ

16'ncı Toplantı
4 Ağustos 2026 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt'ın, Yeni Partiye hayırlı olsun dediğine, Komisyondan ayrılan Muğla Milletvekili Gizem Özcan'a teşekkür ettiğine, Yeni Parti ve CHP Grubunu temsilen Komisyona devam edecek milletvekillerine, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'a başsağlığı dilediğine, Komisyonun bir önceki toplantısına ve bugün dinlenecek kurumlara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Kamu Denetçisi Fatma Benli Yalçın'ın, KDK olarak, çocuklardan aldıkları başvurulara, gerçekleştirdikleri okul ziyaretlerine, yaptıkları şiddet saha çalışmasına ve cezaevinde anne yanında bulunan 6 yaş altı çocuklarla ilgili yaptıkları özel rapor çalışmasına dayanan somut tespitleri ve somut çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu İkinci Başkanı Muhammet Ecevit Carti'nin, dijitalleşme süreci, çocukların dijital ortamlarda karşılaştıkları riskler ve dijitalleşmenin olumsuz etkileri, TİHEK olarak bu alanda yaptıkları faaliyetler, tespit ettikleri bazı hususlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

3.- Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkan Yardımcısı Cihan Kanlıgöz'ün, kişisel verilerin korunması, 6698 sayılı Kanun, çocukların kişisel verilerinin işlenmesi, çocuklarla ilgili dijital risk alanları, çocukları bu risklerden korumaya yönelik öneriler ve KVKK olarak aldıkları kararlar ve uygulamalar hakkında sunum

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- KDK Kamu Denetçisi Fatma Benli Yalçın, TİHEK İkinci Başkanı Muhammet Ecevit Carti ve KVKK Başkan Yardımcısı Cihan Kanlıgöz tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ŞANLIURFA VE KAHRAMANMARAŞ'TA OKULLARDA MEYDANA GELEN OLAYLAR İLE ÇOCUKLARIN DİJİTAL ORTAMLARDA KARŞILAŞTIKLARI RİSKLER VE OLUMSUZ ETKİLERİN TÜM YÖNLERİYLE ELE ALINARAK ARAŞTIRILMASI, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ GELİŞTİRİLMESİ VE BENZER OLAYLARIN ÖNLENMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/4004, 4005, 4006, 4007, 4008, 4009)

-----0-----
16'ncı Toplantı
4 Ağustos 2026 Salı
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta Okullarda Meydana Gelen Olaylar ile Çocukların Dijital Ortamlarda Karşılaştıkları Riskler ve Olumsuz Etkilerin Tüm Yönleriyle Ele Alınarak Araştırılması, Çözüm Önerileri Geliştirilmesi ve Benzer Olayların Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.05'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt, Yeni Partiye hayırlı olsun dediğine, Komisyondan ayrılan Muğla Milletvekili Gizem Özcan'a teşekkür ettiğine, Yeni Parti ve CHP Grubunu temsilen Komisyona devam edecek milletvekillerine, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'a başsağlığı dilediğine, Komisyonun bir önceki toplantısına ve bugün dinlenecek kurumlara ilişkin açıklama yaptı.

Kamu Denetçisi Fatma Benli Yalçın tarafından, KDK olarak, çocuklardan aldıkları başvurulara, gerçekleştirdikleri okul ziyaretlerine, yaptıkları şiddet saha çalışmasına ve cezaevinde anne yanında bulunan 6 yaş altı çocuklarla ilgili yaptıkları özel rapor çalışmasına dayanan somut tespitleri ve somut çözüm önerileri,

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu İkinci Başkanı Muhammet Ecevit Carti tarafından, dijitalleşme süreci, çocukların dijital ortamlarda karşılaştıkları riskler ve dijitalleşmenin olumsuz etkileri, TİHEK olarak bu alanda yaptıkları faaliyetler, tespit ettikleri bazı hususlar ve çözüm önerileri,

Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkan Yardımcısı Cihan Kanlıgöz tarafından, kişisel verilerin korunması, 6698 sayılı Kanun, çocukların kişisel verilerinin işlenmesi, çocuklarla ilgili dijital risk alanları, çocukları bu risklerden korumaya yönelik öneriler ve KVKK olarak aldıkları kararlar ve uygulamalar,

Hakkında sunum yapıldı.

KDK Kamu Denetçisi Fatma Benli Yalçın, TİHEK İkinci Başkanı Muhammet Ecevit Carti ve KVKK Başkan Yardımcısı Cihan Kanlıgöz tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 18.32'de toplantıya son verildi.

4 Ağustos 2026 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 15.05
BAŞKAN: Yusuf BEYAZIT (Tokat)
BAŞKAN VEKİLİ: Lütfiye Selva ÇAM (Ankara)
SÖZCÜ: İsa Mesih ŞAHİN (İstanbul)
KÂTİP: İbrahim ÖZYAVUZ (Şanlıurfa)
----- 0 -----

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Komisyonumuzun değerli üyeleri, kıymetli milletvekillerimiz, değerli uzmanlarımız, bugün sunumunu yapacak kıymetli arkadaşlarım ve değerli basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta Okullarda Meydana Gelen Olaylar ile Çocukların Dijital Ortamlarda Karşılaştıkları Riskler ve Olumsuz Etkilerin Tüm Yönleriyle Ele Alınarak Araştırılması, Çözüm Önerileri Geliştirilmesi ve Benzer Olayların Önlenmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun 16'ncı Toplantısı için bir aradayız.

Toplantı yeter sayımız vardır, toplantımızı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Yusuf Beyazıt'ın, Yeni Partiye hayırlı olsun dediğine, Komisyondan ayrılan Muğla Milletvekili Gizem Özcan'a teşekkür ettiğine, Yeni Parti ve CHP Grubunu temsilen Komisyona devam edecek milletvekillerine, Kahramanmaraş Milletvekili Ali Öztunç'a başsağlığı dilediğine, Komisyonun bir önceki toplantısına ve bugün dinlenecek kurumlara ilişkin açıklaması

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Gündemimize geçmeden önce -geçen hafta söylemiştik ama bir kez daha değerli buluyorum- yeni kurulan Yeni Partiye hayırlı olsun dileklerimizi sunuyoruz. Komisyonumuzdan ayrılan, çok değerli katkılar yapan Muğla Milletvekilimiz Gizem Özcan Hanımefendi'ye de bu zamana kadar yapmış olduğu çalışmalar ve vermiş olduğu katkılar için çok teşekkür ediyoruz.

Yine, İstanbul Milletvekilimiz Suat Özçağdaş, Şanlıurfa Milletvekilimiz Mahmut Tanal ve Isparta Milletvekilimiz Hikmet Yalım Halıcı Yeni Parti Grubu olarak Komisyonumuzda temsil edeceklerdir. CHP'de Ali Bey yine devam edecektir. Ona da halasının vefatından dolayı baş sağlığı diliyorum. CHP'nin 1 üye eksiği var, o eksik talebi de ileterek değerlendirelim.

Değerli milletvekilleri, bir önceki toplantımızda öğrencilerimizi, öğretmenlerimizi, velilerimizi, Dijital Yaşam Enstitüsü Başkanını ve Şiddetle Mücadele Vakfı Başkanını dinlemiştik. Bugünkü toplantımızda çocuk ve kadın haklarından sorumlu kamu denetçisi, 25'inci ve 26'ncı Dönem İstanbul Milletvekili Sayın Avukat Doktor Fatma Benli Yalçın'ı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu İkinci Başkanı Sayın Muhammet Ecevit Carti'yi ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkan Yardımcısı Sayın Doktor Cihan Kanlıgöz'ü dinleyeceğiz.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Şanlıurfa ve Kahramanmaraş Okul Olayları ve Dijital Riskleri Araştırma Komisyonu olarak çocuklarımızın güvenli, sağlıklı ve huzurlu bir geleceğe kavuşması amacıyla çalışmalarımızı büyük bir hassasiyetle sürdürüyoruz. Geçen haftaki toplantımızda belki de çalışmalarımızın en önemli ve değerli aşamalarından birini gerçekleştirdik. Çocuklarımızı, sadece konuşan değil, onların da fikirlerine önem veren bir anlayışla sevgili öğrencilerimizi, kıymetli öğretmenlerimizi ve değerli velilerimizi Komisyonumuzda misafir ederek onların doğrudan görüş ve tecrübelerini dinledik. Çünkü biliyoruz ki çocuklarımızı ilgilendiren hiçbir mesele onların sesi duyulmadan tam anlamıyla değerlendirilemez. Ortaokul ve lise öğrencilerimizin samimiyetle paylaştıkları görüşler bizlere çok önemli bir gerçeği bir kez daha hatırlatmıştır. Bugün çocuklarımızın karşı karşıya olduğu riskler yalnızca okul bahçeleriyle sınırlı değildir. Dijital dünya, sosyal çevre ve günlük yaşam birbirini etkileyen, iç içe geçmiş alanlar hâline gelmiştir. Gördük ki akran zorbalığı artık sadece okul koridorlarında yaşanan bir sorun değildir; dijital mecralar üzerinden devam eden psikolojik baskılar, dışlanma, hakaret ve siber zorbalık çocuklarımızın ruh sağlığını derinden etkilemektedir. Gördük ki kontrolsüz akıllı telefon kullanımı, sosyal medya bağımlılığı, çevrim içi oyunlar ve yaşlarına uygun olmayan dijital içerikler çocuklarımızın dikkatini, akademik başarısını, sosyal ilişkilerini ve psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Yine, öğrencilerimizin ifadelerinden bazı dizilerin ve dijital içeriklerin şiddeti, suçu ve olumsuz davranışları sıradanlaştırabildiğini, çocuklarımız üzerinde yanlış rol modeller oluşturabildiğini bir kez daha gözlemledik. Bugün artık çocuklarımızın güvenliğini yalnızca okul kapısından başlayıp okul çıkışında sona eren bir mesele olarak değerlendiremeyiz. Çocuklarımızı sınıfta olduğu kadar ekran başında da onları korumalıyız, okul bahçesi kadar dijital dünyada da güvenli hâle getirmeliyiz. Çünkü dijital dünya doğru kullanılmadığında fırsatlar kadar ciddi riskler de beraberinde getirmektedir.

Bugün üzerinde durduğumuz konu yalnızca suçun sonuçları değil, suçu ortaya çıkaran nedenlerdir. Çünkü bir çocuğu suça iten sebepleri doğru tespit edebilirsek kalıcı çözümler de üretebiliriz. Çünkü bir çocuğu suça iten sebepler nelerse onlara dönük hareketler yapılmalıdır. Yapılan araştırmalardan biri son derece dikkat çekici ve gerçeği ortaya koymaktadır: Suça karışan çocukların yüzde 42'si örnek aldığı kişilerin şiddet davranışlarına tanık olmalarının suç işlemelerinde etkili ve özendirici olduğunu ifade etmektedirler. Bu veri bize şunu göstermektedir: Çocuklar sadece söylenilenlerden değil, gördüklerinden de etkilenmektedir. Ailede, okulda, sokakta, medyada ve dijital platformlarda karşılaştıkları her davranış onların karakterini ve hayata bakışını şekillendirmektedir. Daha da önemlisi, hükümlü ve tutuklu çocuklara "Şiddetin önlenmesi ve suçun azaltılması için neler yapılmalıdır?" diye soru yöneltilmiş ve yapılan bu araştırmada çocukların verdiği cevaplar son derece ilginçtir: Hükümlü ve tutuklu çocukların yüzde 94'ü yardımseverlik ve fedakârlık duygularının geliştirilmesini, yüzde 93'ü acıma ve merhamet duygularının

güçlendirilmesini, yüzde 92'si dürüstlüğün ve verilen sözün tutulmasının özendirilmesini, yüzde 91'i başkalarının hakkına saygının öğretilmesini, yüzde 84'ü ise kısa yoldan zengin olma anlayışından vazgeçilmesini istemektedirler. Bu oranlar bize çok önemli bir gerçeği göstermektedir: Çocuklar yalnızca nasihatlerle değil, gördükleri davranışlarla da yetişmektedirler. Aile içinde, okulda, sokakta, televizyonda ve bugün artık çok daha yoğun biçimde dijital mecralarda karşılaştıkları her tutum onların kişilik gelişimini ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir.

Komisyon olarak bizler de okul güvenliğini güçlendirecek, çocuklarımızı dijital dünyanın zararlı içeriklerinden koruyacak ve onları şiddetten uzak tutacak politikaları, önerileri oluşturuyoruz. Komisyon olarak hedefimiz, çocuklarımızın kendilerini okulda, evde, sokakta ve dijital dünyada güven içinde hissedebildiği, merhametin, adaletin, dürüstlüğün ve karşılıklı saygının hâkim olduğu bir toplumsal iklimin oluşmasına katkı sunmaktır. Çünkü çocuklarımızın bize verdiği en önemli mesaj şudur: Çocukları şiddetten ve suçtan uzaklaştıracak en güçlü unsur iyi örnekler, güçlü değerler ve kendilerini değerli hissettikleri bir toplumdur. Bizim yaklaşımımız, bilinçlendiren, güçlendiren, koruyan ve rehberlik eden bir anlayıştır. Komisyonumuz tam da bu anlayışla hareket etmektedir. Amacımız yaşanan okul olaylarının bütün yönleriyle araştırılması, benzer hadiselerin tekrar yaşanmaması için gerekli tedbirlerin belirlenmesi ve çocuklarımızı dijital çağın tehditlerine karşı koruyacak uygulanabilir, kalıcı ve sürdürülebilir politika önerilerinin hayata geçirilmesidir. Biz çocuklarımızın ekranların değil, hayatın içinde büyümesini istiyoruz; dijital dünyanın esiri değil, dijital dünyayı bilinçli kullanan bireyler olmasını istiyoruz; onların aileyle daha fazla vakit geçirmelerini, öğretmenleriyle güçlü bağlar kurmalarını, arkadaşlarıyla aynı sofrayı, aynı oyunu ve aynı hayatı paylaşmalarını istiyoruz. Kısacası, çocuklarımızın sanal dünyada değil, gerçek hayatın içinde daha fazla yer almalarını istiyoruz. Çünkü onların hayatımızda daha çok yer almasını istiyoruz. Bizler çocuklarımızın algoritmaların şekillendirdiği bir nesil olarak değil, milletin kadim medeniyet değerleriyle, insani ve ahlaki ilkelerle yetişen, vicdan sahibi, merhametli ve karakterli bireyler olarak geleceğe hazırlanmasını arzu ediyoruz. Çünkü görüyoruz ki sanal dünya saf, temiz ve ahlaklı çocukların bozulduğu bir alan olmuştur.

Ne yazık ki bugün dijital dünyanın kontrolsüz alanları çocuklarımız açısından ciddi riskler taşımaktadır. Masum bir merakla açılan bir bağlantı, izlenen kısa bir video ya da oynanan bir oyun, görünmeyen algoritmalar aracılığıyla çocuklarımızı hiç istemediğimiz alanlara yönlendirebilmektedir. Hiçbir algoritma, bir annenin şefkatinin, bir babanın rehberliğinin, bir öğretmenin emeğinin ve güçlü bir ailenin yerini tutamaz. Çocuklarımızı çok seviyoruz. Bizler, çocuklarımızı korumak için onların okulda kendilerini güvende hissettiği, dijital dünyada haklarının korunduğu, ailelerin huzurla evlatlarını geleceğe hazırlayabildiği bir Türkiye için çalışmalarımızı Komisyon olarak aynı kararlılıkla ve titizlikle sürdürmeye devam ediyoruz. Ben bu vesileyle, yoğun çalışmalar içerisinde tüm emeklerini sarf eden bütün Komisyon üyesi arkadaşlarıma gönülden teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, biz Komisyon çalışmalarımızın herhâlde son toplantısını yapmış olacağız ama bundan sonra rapor aşamasına gideceğiz. Bu çalışmalarımızı bu şekilde değerlendirme gayreti içerisinde olacağız ama tekrar bir araya yine geleceğiz.

Evet, basın mensuplarımıza, görsel basına teşekkür ediyoruz.

Ve şimdi değerli arkadaşlar, çocuk ve kadın haklarından sorumlu Kamu Denetçisi Sayın Fatma Benli Yalçın'a, beraber milletvekili olarak görev yaptığım değerli arkadaşıma sözü veriyorum. Bugün burada çocuk ve kadın haklarıyla ilgili Kamu Denetçisi olarak konuşacaklar.

Buyurun Sayın Yalçın, söz sizin.

III.- SUNUMLAR

1.- Kamu Denetçisi Fatma Benli Yalçın'ın, KDK olarak, çocuklardan aldıkları başvurulara, gerçekleştirdikleri okul ziyaretlerine, yaptıkları şiddet saha çalışmasına ve cezaevinde anne yanında bulunan 6 yaş altı çocuklarla ilgili yaptıkları özel rapor çalışmasına dayanan somut tespitleri ve somut çözüm önerileri hakkında sunumu

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Teşekkür ederim Kıymetli Başkanım.

Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli hazırun; öncelikle görüşlerimizi ve tecrübelerimizi dinlemek için bizi davet ettiğiniz için teşekkür etmek istiyorum.

Biz Kamu Denetçiliği Kurumu olarak akademik anlamda tespit ve önerilerimizi 27 sayfa şeklinde Komisyonun takdirine sunduk. Eğer müsaade ederseniz bana tanınan süre içerisinde ben çocuklardan aldığımız başvurulara dayanan, ayrıca yedi ayda 15 okul ziyaretinde konuştuğumuz 3.300'den fazla çocuğun görüşlerine dayanan; bir de geçen sene yaptığımız, 9 ilde il emniyet müdürleri, il jandarma komutanları, konukevinde kalan çocuklarla görüşme gerçekleştirerek yaptığımız şiddet saha çalışmasına dayanan; bir de anne yanındaki çocuklarla, cezaevinde anne yanında bulunan 6 yaş altı çocuklarla ilgili yaptığımız özel rapor çalışması için gerçekleştirdiğimiz 5 cezaevi ziyaretine dayanan somut tespitlerimi ve Komisyonunuzun takdirine sunduğum somut çözüm önerilerini sunmak için kullanmak istiyorum işin doğrusu.

Ben yaklaşık otuz senedir insan hakları çalışıyorum ki Meclisteyken de İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkan Vekiliydim ama son bir buçuk senedir çocuk haklarıyla ilgili başvuruları almaya başladığım tarihten, ilk andan itibaren söylediğim söz şu oldu: Her şeyi bırakalım; hani insan hakları, mülteci hakları, çocuk hakları, diğer alanları bırakalım, çocuk üzerine çalışmaya başlayalım çünkü çocukta dip dalga geliyor. Şu an bütün kurumlar, Meclisimiz dâhil olmak üzere bütün kurumlar gerçekten özveriyle çalışsalar bile çok farklı bir ortam içerisindeyiz. Bu ortam içerisinde mücadeleyi geçmişten gelen mevzuat hükümleriyle, geçmişten gelen uygulamalarla çözme imkânımız yok. Ki benim kadına karşı şiddet çalışmasındaki önerileri sunarken bizzat Meclis tutanaklarına geçen açıklamalarımdan bir tanesi de şuydu: Biz kadın ve çocuğa karşı şiddeti kesin olarak yasaklayan yasayı çıkarmak zorundayız; bunu yapmadığımız her gün Türkiye'de, maalesef, Amerikanvari benzeri olaylar karşımıza gelecektir. Bu, öylesine söylenmiş bir söz değil maalesef; aklımızın hayalimizin alamayacağı küçük yaştaki çocukların kuruma yaptığı müracaatlarda bizzat çocukların öğretmenlerinin parmaklarının kırıldığına ya da çocukların başka çocukların parmaklarını kırdığına dair başvurulardan hareketle bunu söylüyorum. Dünle aynı ortam içerisinde değiliz. O yüzden bugün elimizdeki mevzuat ve elimizdeki uygulama bizim için yeterli değil.

Çok somut bir örnekle açıklamaya çalışayım: Benim zamanımda okullarda -biliyorsunuz- yangına karşı duyarlılık olsun diye kovalar olurdu, kazmalar, kürekler olurdu; bir Allah'ın kulunun aklına da onlara dokunmak gelmezdi. Bugün kreşten üniversiteye hiçbir okulda bunun onda 1 küçüklüğünde dahi bir materyali koyma imkânımız yok çünkü dünün şartları ile bugünün şartları aynı değil ve maalesef, şiddet o kadar çok kanıksanmış durumda ki ben başvurularda hani parklarla ilgili çocuklardan alınan... Çünkü biz çocuktan başvuru alan bir kurumuz, hak arama kurumuyuz ve bütün Türkiye'de kentlerden en ufak köylere kadar Kamu Denetçiliği Kurumuna müracaat etme anlatıldığı için çocuklardan başvurular alıyoruz. Çocukları nasıl müracaat eder? Park için müracaat eder, spor salonu ister, işte okulda birtakım aksaklıkları söyler "Öğretmenim beni kaldırmadı." der ama biz güvenlik görevlisi isteyen çocuk başvuruları alıyoruz, Kahramanmaraş saldırısına kadar. Akran zorbalığı çok fazla artmış durumda çünkü şiddetin normalleştirildiği bir ortam içerisinde yaşıyoruz.

Ben, daha cumartesi günü haberlerde Mersin'deki bir çocuğun, 10 yaşlarındaki bir çocuğun markette hiç tanımadığı biri tarafından nasıl öldüresiye -çünkü savcının açtığı soruşturmada kasten adam öldürmeye teşebbüsten soruşturma açmış- dövüldüğünü televizyon ekranlarından dakikalarca izledim. Hani, o kadar ağır görüntüler vardı ki çocuğa ayağa kaldırıp vuruyordu. Şimdi, bu görüntülerin ne Avrupa'da ne Amerika'da asla ve katiyen yayınlanma ihtimali yok. Bu bir haberdir; çocuğun hastanedeki hâlinin fotoğrafını koyar basın mensubu ve altına der ki: "Savcılık kasten adam öldürmeye teşebbüsten soruşturma açtı." Ama bizde rating kaygısı maalesef öyle noktalara geldi ki ve şiddet o kadar sıradanlaştı ve kanıksandı ki dakikalarca sadece rating uğruna hani -Kanal D'de gördüm ama eminim biz sürü kanal aynı haberi verdi- çok rahat verebiliyor. Dolayısıyla bu, normalleşmeye sebebiyet veriyor. Daha sonraki haber de 15 yaşındaki bir çocuğun nasıl katil olduğuna ilişkin olabiliyor yani biz saat ondan önce verilen bir haber kanalında bu haberi çocuklara izletmenin onların üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu düşünmüyoruz ya da bunu izleyen bir ebeveynin çocuğunu evinin yanındaki markete göndermekten korkacağını dahi düşünmeyen bir sistemin içerisindeyiz. O yüzden kesin olarak yasaklanması gerekiyor.

Malum, RTÜK'ün bu konuda ilke kararları var ama hepimiz biliyoruz ki ilke kararlarına uyulmuyor çünkü daha fazla rating ve daha fazla reklam alabilme uğruna çok ağır görüntüler çok rahatlıkla televizyon ekranlarında yer alabiliyor. Nasıl sigara televizyonda kesin olarak yasaksa ve hiçbir basın mensubu "Sigara da hayatın olağan bir gerçeği dolayısıyla sigara da televizyonda görülmeli." diyemiyorsa, bu konuda açık bir yasa hükmü varsa çocuklara ve kadınlara karşı şiddete ilişkin çok açık ve net bir yasa hükmüne ihtiyacımız var.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Ya da silah.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Efendim?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Ya da silahın görülmemesi televizyonlarda.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Kıymetli Vekilim, haklısınız; bu, Komisyonunuzun takdirinde. Şimdi, ben bu görüşü ifade ettiğimde insanlar genelde şunu söylüyorlar: İşte, yetişkinlerin izlediği diziler de çok kötü. Haklısınız, her zaman daha iyisini bulmak mümkün ama en ivedi, en hızlı, en olması gereken öncelikle kadın ve çocukların şiddetten korunması. Avrupa ve Amerika menşeli dizilerde de vardır ama farkındaysanız, görüntüleri vermezler, sadece şiddetin olduğuna dair izlenim oluştururlar; bizde çok açık gösteriliyor.

Ve biz sadece çocuklarda şiddet oranı çok fazla olduğu için, korkunç bir yoğunluğumuz olmasına rağmen pilot seçtiğimiz ilçelerde okul ziyaretleri yapıyoruz, tek tek çocuklara ulaşmaya çalışıyoruz, çocukların sınıfına gidiyoruz. Ve gerçekten bunu duyduğumda tüylerim diken diken oldu; uzmanım anlatıyor işte "Kamu Denetçiliği Kurumu olarak geldik biz sizin ayağınıza, size bize müracaat edeceğinizi ifade ediyoruz, işte, bir çocuk 'web' sitemiz var 125 bin çocuğun girdiği, siz bize böyle müracaat edebilirsiniz. Bakın, arkadaşlarınız park için ya da işte, lavabolardaki peçeteler için müracaat ediyor." vesair; yanımdaki çocuk şunu söylüyor: "Siz bunu nasıl yapıyorsunuz? Sizin bu kadar paranız var mı? Siz mafya mısınız?" Ha, 10 yaşındaki çocuk sınıfına gelen birilerine "Siz mafya mısınız, bu kadar paranız mı var?" diye düşünüyorsa demek ki bu dizilerin ve maalesef televizyon yazılarının ve maalesef televizyonda var olan o dizilerin sosyal medyadaki yansımalarının çocuktaki karşılığı bu. Benim uzmanlarıma çocuklar "İşte, siz çocuk haklarından bahsediyorsunuz, bize müracaat edeceğimizi söylüyorsunuz ama Ahmet Minguzzi ile Atlas çocuk değil miydi"? diye soruyorlar. Hatta bir başkası "Ben kaçırılırsam size müracaat edebilir miyim?" diye sormuş. Bizim kitlemiz 10-12 yaş aralığı çünkü o yaşlardaki çocuklara gittiğinizde daha akılcı oluyor. 15 yaşındaki çocuktan yaşamını değiştirmesini bekleyemezsiniz. Ama 10-12 yaş aralığındaki bir çocuğun Ahmet Minguzzi'yi bilmemesi gerekir, "mafya" ifadesini bilmemesi gerekir, kaçırılma düşüncesini bilmemesi gerekir, televizyonda tesadüfen bile olsa bir çocuğun nasıl acımasızca dövüldüğüne dair görüntüleri izlememesi gerekir. Bakın, biz tek tek kişilere ulaşmaya çalışıyoruz; işte, malum, devlet kurumları uğraşıyor, sivil toplum kuruluşları uğraşıyor, hak arama örgütleri uğraşıyor ama onlar sadece bir dizi yapıyorlar -"Adana Sıfır Bir" örneğin- çocuk oyuncuların bulunduğu ve çete üyeliğini meşrulaştıran, şiddeti normal hâle getiren, hatta işte "Başınıza bunlar geliyorsa haklı bir sebebiniz var." diye meşrulaştıran, modern Robin Hood'luğu gösteren, zihinlerde olabilirliği veren diziler çekiliyor. İşte, sadece o değil "Kıyma" da var, "Sokağın Çocukları" da var. Hani ana ekranda olmasa bile bunlar YouTube'da var, YouTube'da 1 milyondan fazla izleniyorlar, BluTV'de var ve bizim böyle tek tek devlet kurumları olarak ulaşmaya çalıştığımız çocuklara sadece bu tarz dizilerle milyondan fazla izlemeyle çok daha ağır etkilere sebebiyet veriliyor. Hiç kimse, eminim ki hiç kimse bunlardan çocukların etkilenmeyeceğini söyleyebilme imkânına sahip değil. Biz öyle bir ülkeyiz ki "Çakır" karakteri öldüğünde senelerce gıyabi cenaze namazı kılındı. Doğru, bütün Türkiye'de ve bütün dünyada cinayetler olur ama ne zaman cesetler parçalanmaya başladı? Münevver Karabulut dosyasından sonra. Çünkü o kadar çok haberi yapıldı ki bu sıradanlaştı. Şimdi, her şeyi düzeltme şansınız yok, hayatın bir olağan gerçeği var. Maalesef yetişkinlere ilişkin materyali değiştirme şansınız yok ama çocuklar bizim önceliğimiz. Çocukların yüksek yararı her şeyin önündedir. O yüzden, sadece televizyon dizilerinde değil YouTube'da da çocukların oyuncu olduğu dizilerde çete mensubu olmalarını kesin olarak yasaklatmak gerekiyor. İşin ilginç tarafı, bu konuda yasaya bile gerek yok. Biliyorsunuz, sadece trafik kurallarına uyma noktasındaki o hassasiyetlerini çocuk ve kadına karşı şiddet konusunda gösterseler sorunumuz kalmayacak. Zamanında İçişleri Bakanlığının bu yönde bir çalışması vardı, bütün dizileri izlerlerdi; uyanlara teşekkür ederlerdi, uymayanlara "Biz gördük, farkındayız." derlerdi ama şu an en kötü mafya dizisinde bile en akıl almaz insan bile farkındaysanız arabaya biner ve emniyet kemerini takar, illaki bir sinyalini verir. Ya, emniyet

kurallarına, trafik kurallarına uyma noktasında gösterilen hassasiyeti biz eğer kadın ve çocuğa karşı şiddette gösterdiğimizde bu problemde mesafe kaydedeceğiz. Bu madem uzun zaman gerçekleşmeyecek -ben takdirlerinize sunuyorum, milletvekilleri olarak elbette siz bizden çok daha iyisini bilirsiniz ama- bu konuda ivedi bir yasa değişikliğine ihtiyaç var, ki biliyorsunuz RTÜK'ün kademeli olarak bir ceza sistemi var; önce uyarma veriyor, idari para cezası veriyor, yayın durdurma veriyor. Yayın kaldırma gibi zaten bir gücü yok. Kadın ve çocuğa şiddette bu şekilde kademeli sistemden vazgeçilerek direkt program kaldırma yetkisinin verilmesi gerekiyor ki verilen cezalar gerçekten faydalı olabilsin ya da aileyle ilgili dizilere, aileyle ilgili programlara "Aile Dostu" ikonu gibi bir ikon verilmek suretiyle devlete ait işletmelerin reklamlarının onlara verilmesi sağlanırsa o zaman maddi karşılığı olduğu için etkili olma şansı var.

Niye bunun üzerinde duruyorum? Gerçekten çığ geliyor. Şu an herkes şey diye düşünüyor: "Çocuk suçluluğu zannedildiği gibi değil, bireysel." Neden? Cezaevlerindeki çocuk suçlulara, mahpus olan çocuklara bakarsanız sayıları 4.505; hani genel, cezaevinde bulunan insanlarla kıyaslandığında 4.505 çok alarm verici gibi gelmiyor. Değil aslında çünkü 2025 verilerinde çocukların tutuksuz yargılanma oranı yüzde 95. Yani sadece yüzde 5'i yargılama devam ederken içeride. Yargılama bittiğinde zaten çocuklar erişkin oldukları için, artık yetişkin oldukları için yetişkin cezaevine giriyorlar. 2025 yılında savcılıkların açtığı, tekil suça sürüklenen çocuk sayısı 330.496; asıl alarm verici olan sayı bu. Ayrıca, diğer çocukların karıştığı suçların sayısı sadece bir senede 683.823; bu çok ciddi bir rakam.

Bir de ben on küsur senedir cezaevi ziyaret eden birisi olarak net olarak söyleyebilirim, çocuklar cezaevine girdiklerinde, çıktıktan iki üç sene sonra tekrar girme oranları yaklaşık yüzde 80; tekrar suç işleme oranları çok yüksek. Bir de cezaevinde elbette darp olur yani mahpusların birbirine karşı darpları vardır ama ben hiçbirinde çocuk suçluların... Biliyorsunuz, içeride onların bir de çeteciliğe öykünmeleri var. Örneğin, oradaki dolaplara -ki o dolaplar çift katlıdır- çocuğu koyup alttaki rafa ateş yaktıklarına dair bir şeyi ben hiç erkek mahpuslardan duymadım, böyle bir başvuru almadım ama çocuklarda olabiliyor. Ya da işte, cezalandırmak istediği başka bir çocuk mahpusun ayaklarına...

Bu arada, basınımız yok değil mi Kıymetli Başkanım? Ben buradaki basın mensuplarının zaten çocuk konusunda çok hassas olduklarını, hani bu noktada bu tarz örnekleri paylaşmayacaklarını ümit ediyorum zaten. Şunu söyleyeyim sadece...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Yok, bu zamana kadar Komisyon çalışmalarımızda, ben hassaten basın mensuplarımıza da gerçekten teşekkür ediyorum, son derece duyarlı, gerçekten son derece ilgili bir şekilde çalışma yaptılar.

Buyurun, devam edin.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Ben de çok teşekkür ediyorum Kıymetli Başkanım, bu konudaki duyarlılık ve asıl amacın hani sorunları tespit ve çözüm önerileri olduğunun farkında olmak çok önemli.

Çocuklar, maalesef, çeteciliğe öykündükleri için birbirlerini çok ağır cezalandırabiliyorlar. Bu, kız/erkek fark etmiyor, kız çocuklarında da merdivenlere şampuan döküp diğerlerini merdivenden sürükleyebildikleri bir durum söz konusu. O yüzden, suç işlenmeden biz bu çocuklara ulaşmak zorundayız.

Benim ikinci önerim de suç işlemeden çocuğa ulaşmanın en önemli yolu, o tehlike işaretlerini görebilecek olan kamu personelinin güçlendirilmesi. Bunlar kimler? Sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenler. Şimdi, Kahramanmaraş olayında öğretmenler biliyordu, Şanlıurfa'da biliyordu; öğretmenimizin okulda katledilmesini de biliyordu, aileyle görüşmüşlerdi. Şimdi, okul ziyaretlerinde rehber öğretmenleri bize şunları söylüyor:

Bir; "CİMER şikâyetleriyle öğretmenler sürekli veliler tarafından baskılanıyor, en ufak bir şeyde sürekli soruşturma geçirme tehdidi altındayız. Dolayısıyla öğretmenler artık öğrencilere hiçbir şey yapamayacak duruma geldiler."

İki; bir rehber öğretme -işte, malum, Kahramanmaraş sanığında olduğu gibi- bir problem olduğunu tespit ettiğinde ebeveyne "Bu çocuğun psikiyatriste gitmesi gerekiyor, tedavi görmesi gerekiyor." dediğinde ve ebeveyn bunu yapmadığında artık yapabileceği bir şey kalmıyor.

Ben başvurulardan hareketle söyleyeceğim, şu an hiçbir ebeveynin çocuğuna en ufak toz kondurmadığı bir dönem içerisindeyiz. Yani çocuk okula bıçakla geliyor, bana müracaat eden ebeveyn, üstelik öğretmen olan ebeveyn diyor ki: "Yerli malı haftasıydı." Yani dolayısıyla bir anne-babaya "Senin çocuğunun psikiyatrik problemleri var, kendi iyiliği için tedavi olması gerekiyor." denildiğinde ebeveynler bunu yapmak istemiyor. Hem toz kondurmak istemiyorlar hem de raporlara geçerse yarın bir gün, işte, pilot olurken, güvenlik mensubu olurken önünde çıkar diye getirmiyorlar ama bu tespit edildiyse bu konuda artık önlem alınması gerekiyor. Sadece rehber öğretmenin tespitiyle değil ama rehber öğretmen, sınıf öğretmeni ve bir yönetici tarafından oluşan bir komisyon eğer derse ki "Bu çocukta psikiyatrik tedavi almasını gerektiren bir durum var." o zaman ebeveynin rızası hilafına -çünkü çocuğun yüksek yararı burada daha temel esastır- RAM'lar olabilir, rehberlik araştırma merkezlerine ya da uygun görülen sağlık kuruluşlarına bu çocukların gönderilmesi gerekiyor ki rehber öğretmenlerin ellerini güçlendirelim; tehlike işaretleri olduğunda, bu tarz olayların gerçekleşebileceği durumlarda önden önlem alabilelim. Şu an rehber öğretmen sayımız çok az. Okuldaki öğrenci nüfusu 500'ü aşmadığı müddetçe ikinci rehber öğretmen atanmıyor. Bu noktada, rehber öğretmenlerin sayılarının artırılmasında fayda var.

Ayrıca, duydum, örneğin, Ankara Valiliğimizde okul müdürleri ve rehber öğretmenlerle bu Kahramanmaraş olayından sonra toplantı organize edilmiş, daha gerçekleştirilecek. Bu, diğer illerde yapılmadıysa diğer illerde de gerçekleştirilebilir çünkü vakaları bire bir, en iyi bilen rehber öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri; bu anlamda desteklenmeleri faydalı.

Vaktinizi çok almak istemiyorum, o yüzden hızlı hızlı geçeceğim. Ebeveynlerle ilgili mutlaka bir çalışma yapılması gerekiyor, şöyle ki: Eğer çocuk itiyadi olarak suç işliyorsa, örneğin, sürekli hırsızlık yapıyor, sürekli madde satıyor ama işte, bundan elde ettiği gelir kendisine değil sürekli anne-babaya veriliyorsa bakım verenlerin sorumluluğuna ilişkin bir yasa maddesi gerekiyor çünkü bakım verenlere eğer biz, işte, "Suç ve ceza şahsidir, dolayısıyla çocuğun yaptığı suçtan anne-baba sorumlu değildir." diye savcılık tarafından ifadesini bile almazsak o zaman maalesef ilk en yakınları, bakım verenler, bizzat bakım verenler çocuğu suça yönlendirebiliyor. Bu noktadaki bir çalışmanın faydalı olacağı kanaatindeyim.

Ayrıca, toplumda şu an, biliyorsunuz, korkunç bir cezasızlık algısı var. Siz Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak muazzam yasalar çıkarıyorsunuz, bu konuda aslında yasal bir engel yok ama Türkiye'de tutuksuz yargılama esas olduğu için, bir de artık uzlaştırma müessesesiyle alakalı yaşanan sorunlar nedeniyle cezasızlık algısı artmış durumda çünkü sadece hırsızlık, tehdit gibi

suçlarda değil, kasten yaralama suçları da uzlaştırmaya tabi. Kişi 10 defa kasten birilerini yaraladığında bile her defasında uzlaştırmadan yararlanıyor, para vererek ya da bazen tehdit ederek karşı karşıya geldikleri için bu suçun cezasını almayabiliyor. Bu noktada hukuk hakkın kötüye kullanılmasını korumaz, hani uzlaştırma sisteminin 1 defa ya da 2 defa kullanılması ama tekrarı hâlinde devletin ek imkân olarak sağladığı bu imkândan yararlanmayacağının düzenlenmesi ya da tutuksuz yargılamada çocuk ve kadına karşı şiddet vakalarının istisnai tutulması faydalı olacaktır kanaatindeyim. Yine hakkın kötüye kullanılmasına örnek olarak ifade etmek istiyorum; hamile olan kadınların ya da 1 yaş altı çocuğu olan kadınların infazları ertelenebiliyor. Biz 9 ilde saha çalışması yaparken bir ilde bu maddeden yararlanarak 7 çocuğu olan bir kadından bahsetmişlerdi, bir başka ilde 11 ve en son 13; 26 yaşında 13 çocuğu olan bir kadından bahsedildi bizzat il Emniyet müdürleri tarafından ya da sahte doğum raporları. Dolayısıyla bunlarda sınır getirmek ve toplumdaki cezasızlık algısıyla mücadele etmek, belki çocuğun ilk başta, henüz suça bulaşmadan karşılığının ne olacağını görerek suçtan kaçınmasını sağlayacaktır ümidindeyim.

Çocukların müracaat edebileceği yerler noktasında bilgilendirilmesi bu anlamda önleyici olacaktır düşüncesindeyim çünkü gizli olmadığında, başvuru gizli olmadığında çocuklar kendisinin hedef alınacağı korkusuyla maalesef bazı olayları bildiremeyebiliyorlar. Bu noktada hani Kamu Denetçiliği Kurumu, TİHEK gibi kurumlar var ama herkes bundan haberdar olmayabiliyor. Okullar içerisinde bu tarz bir sistemin oluşması bazen tehlikeden erken haberdar olunmasına vesile olacaktır. Bu anlamdaki birliktelik çok önemli, kurumlar arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi çok önemli.

Aslında anlatılacak çok fazla şey var, sadece zamanınızı çok fazla almak istemiyorum. Ruhsatsız silahlarla mücadele çok değerli çünkü kadına karşı, kadın cinayetlerinin yüzde 86'sı ruhsatsız silahla işlenmiş durumda. Silaha çok kolay erişim, ruhsatsız silaha çok kolay erişim maalesef çocuk suçluluğunu da çok fazla arttırıyor. Sosyal, ekonomik destek alan Türkiye'de yaklaşık 200 bin çocuk var ki 2 çocuğa 22 bin lira veriyor devlet; asgari ücret düşünüldüğünde bu ciddi bir rakam. Sosyal, ekonomik destek başta olmak üzere... Şu an hani bir "stigma" oluşmasın diye söylemeyeceğim ama bazı durumlarda suç işleme riskinin 11 kat arttığı olaylar söz konusu, belli gruplar söz konusu. SED imkânından yararlanan ya da suç işleme riskinin diğerlerine nazaran 11 kat daha arttığı farklı gruplara yönelik özel çalışma yapılmasının ciddi anlamda katkı sağlayacağı düşüncesindeyim.

Dediğim gibi, söyleyecek çok fazla şey var ama çok fazla vaktinizi almak istemiyorum. Kamu Denetçiliği Kurumu olarak her türlü katkıyı vermeye hazırız.

Son cümle; çocuk konusu gerçekten çok zor ve çok can yakıcı bir konu. Bu konuda emek verdiğiniz için her birinize teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Fatma Hanım, biz çok teşekkür ediyoruz, gerçekten son derece önemli noktalara temas ettiniz, dikkatli bir şekilde de dinledik. Bununla ilgili herhâlde bilgi notunuzu da bize gönderdiniz, değil mi?

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Gönderdik.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Bir de siz milletvekilliği de yaptığınız için, olması gereken mevzuat değişiklikleriyle ilgili yasalara altlık yapabilecek bir çalışma noktasında bir hazırlığınız varsa onu da kurum olarak bizimle paylaşabilirsiniz.

Şimdi, yalnız, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 267'nci maddesinde iftira suçu düzenlenmiş, bununla ilgili düzenlemeler var; ondan sonra, yine TCK'nin 267'nci maddesi uyarınca iftira suçundan kamu davası açılmasını mümkün kılan düzenlemeler var. 4483 sayılı Yasa'da, Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'da bununla ilgili, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında ihbar ve şikâyetlerle ilgili düzenlemeler var. Bütün bu mevzuat neden yeterli olmuyor, neden bunlar eksik kalıyor?

RTÜK'le ilgili söylediğiniz konularda da yani belki maddi tazminat falan değil de kapatmayla ilgili veya o programın yayından kaldırılmasıyla ilgili yani siz daha somut tespitleri yazılı olarak bize, Komisyonumuza sunarsanız son derece memnun oluruz.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Çok teşekkür ederim Kıymetli Başkanım.

Hangi tarihe kadar sunmamız gerekiyor, ona göre önden bir hazırlık yapalım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Ne kadar zamanda sunabilirsiniz?

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - En az bir haftamız gerekiyor Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - On beş gün süreniz var.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi sözü Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu İkinci Başkanı Muhammet Ecevit Carti Bey'e veriyorum.

Sayın Carti, buyurun

2.- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu İkinci Başkanı Muhammet Ecevit Carti'nin, dijitalleşme süreci, çocukların dijital ortamlarda karşılaştıkları riskler ve dijitalleşmenin olumsuz etkileri, TİHEK olarak bu alanda yaptıkları faaliyetler, tespit ettikleri bazı hususlar ve çözüm önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU İKİNCİ BAŞKANI MUHAMMET ECEVİT CARTİ - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; ülkemiz açısından hakikaten son derece önemli bir konuda görev yapmakta olan Komisyonunuzda, gündemdeki bu önemli problemin çözümüne ilişkin geliştirilmesine önemli katkı sağlayacağı inancı ve düşüncesiyle, temennisiyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dijitalleşme bağlamındaki dönüşüm ve değişimler bütün birimleriyle toplumu, her yaştan insanları ve aileyi, sivil ya da kamu bütün kurumları bütün boyutları yakından ilgilendiriyor. İnsanoğlunun hayatına dair daha önce hiç bu kadar derinden nüfuz eden bir sorun alanıyla karşılaşmadığımızı söylemek belki mümkün. Dijitalleşme sürecini insan türünün karşı karşıya kaldığı en önemli meydan okumalardan biri olarak algılama eğiliminin de giderek yaygınlaştığını söylemek lazım. Bugün burada sadece çocuklarla ilgili konuşuyor olmakla birlikte bunun çok temel bir insan hakları problemi olduğunu, genel bir problem olduğunu söylemek gerekiyor. Son dönemde özellikle "dijitalleşme" ya da "yapay zekâ" kavramları kullanıldığında ilk olumlu birkaç cümleden sonra hemen insan haklarının korunması boyutunun gündeme geldiğini söylemek lazım; hemen insan haklarının korunması konusu gündeme geliyor.

Dijitalleşme, bu anlamda, yapay zekâyla birlikte, çok teknik olmanın ötesinde, insan hayatını dönüştüren teknik bir altyapı olmanın ötesinde bir boyuta evrildi. Bu anlamda psikolojik ve bilişsel bir değişim sürecini de beraberinde getiriyor.

Malumlarınız "insan hakları" kavramının özünde bir "insan onuru" kavramı vardır. Akıl, irade ve vicdan gibi özelliklere sahip olduğu için insanın varlık hiyerarşisindeki üstün konumunun bu dijitalleşmeyle birlikte biraz örselendiğini söylemek mümkün. Bu anlamda bu dönüşümle birlikte insanın özne olarak dünyayı anlamlandıran, yöneten bir bireyden daha ziyade bir veri nesnesine dönüştüğünü görüyoruz, mekanik bir sistemin parçası hâline indirgendiğini görüyoruz; bu, bu anlamda genel bir insan hakları sorunu. Tabii ki bundan dolayı dijital dünyaya ilişkin hususlar günümüzde kamu politikalarının en önemli konularından biri hâline geldi. Şu anda sadece Türkiye'de değil birçok ülkede eş zamanlı olarak bu konuların kamu politikalarının temel gündemi olduğunu söylemek mümkün. Çocukların dijital ortamlardaki güvenliği, sağlıklı gelişimlerinin sağlanması, ruh sağlığı ve kişisel verilerin korunması bu anlamda son dönemdeki mevzuat düzenlemelerinin temel konusu. Sizin de vurguladığınız gibi, algoritmaların çocukları farklı noktalara yönlendirmesi, sonsuz kaydırma gibi bağımlılık yaratıcı tasarımlar vesaire, bütün bunlar, yine siber zorbalık gibi, uygunsuz içerik gibi riskler ülkeleri ciddi anlamda yasal düzenlemeler yapmaya zorluyor. Biz de son dönemde Türkiye'de bu anlamda bir yasal düzenleme yürürlüğe girdiğini görüyoruz. Bu tabii ki koruyucu, önleyici olması hasebiyle çok önemli bir boyut içeriyor.

Yapılan araştırmaların da bu anlamda çok ciddi sıkıntıları vurguladığını, gösterdiğini söylemek mümkün. Gerek OECD araştırmaları, TÜİK araştırmaları gerekse bu konuda son dönemde yapılan araştırmaların da aynı şekilde, bütün bu Komisyon nezdinde dile getirilen hususları vurguladığını, olumsuz anlamda ortaya koyduğunu görüyoruz; özellikle Türkiye'de hem genel olarak hem de çocuklar ve gençler bağlamında yüksek oranda internet ve sosyal medya kullanımı görüyoruz, bütün araştırmalar bunu söylüyor. Nihayetinde, kurumsal olarak şunu söylemek mümkün: Bu alandaki bütün çalışmaların çok paydaşlı bir yaklaşımla geliştirilmesi gerekiyor. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu da gerek Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Strateji Belgesi'nin gerek Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesinin vurguladığı çerçevede bir ulusal insan hakları kurumu olarak özellikle farkındalık yaratma ve eğitim materyalleri oluşturma, bilgilendirme konularında faaliyetler yürütüyor. Tabii ki bu bağlamdaki koordinasyonun sağlanmasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının hayata geçirdiği son eylem planı gibi çalışmaların çok önemli olduğunu düşünüyoruz çünkü ciddi bir koordinasyon sağladığını görüyoruz. Biz de bu konuyla ilgili kurumsal eylem planı kapsamında daha fazla görev almaya dair düşüncelerimizi Aile Bakanlığına ilettik.

Diğer taraftan şunu da özellikle vurgulamak istiyorum: Kurumumuzca kurumsal kapasitemizin... Özellikle çocuk hakları alanında şu an ciddi çalışmalar yürütüyoruz; önümüzdeki dönem için en çok gelişme göstereceğimiz, en çok kurumsal kapasiteyi büyüteceğimiz alan olarak çalışmalar yürütüyoruz.

Ben sunumumda hızlı bir şekilde, kurumumuzun bu alanda yaptığı faaliyetlere değinmek istiyorum. 6701 sayılı Kanun'la kurulan kurumumuz temelde üç ana fonksiyon yürütüyor; birinci olarak, insan haklarının korunması, geliştirilmesi; ikinci olarak, ayrımcılıkla mücadele ve üçüncü olarak işkence ve kötü muameleyle mücadele. Bu bağlamda, her yaştan kişinin başvurularının incelenmesi, araştırılması fonksiyonunu; ikinci olarak, ulusal önleme mekanizması kapsamında kişilerin devlet zoru altında ya da gönüllü olarak barındıkları merkezleri ziyaret etmeyi; kanunumuzun 9'uncu maddesiyle verilen yıllık ve tematik raporları hazırlamayı, bu alanlarda eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapmayı, uluslararası ilişkiler yürütmeyi ve çeşitli konularda görüş verme, tavsiye verme gibi faaliyetler yürütüyoruz.

Çocuk haklarına ilişkin olarak TİHEK'in görevleri kapsamında genel çerçevemizi şöyle özetlemek mümkün: Çocuklara yönelik ayrımcılık...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Değerli Başkanım, sizin kurumun çalışmalarından ziyade, Komisyonun çalışmaları, bizim Komisyonumuzda ne tür eksiklikler var, neler teklif ediyorsunuz, ne önerileriniz var, neler olması lazım? Sayın Benli Yalçın bütünüyle, kurumundan şey yapmadan tekliflerinde, önerilerinde, değerlendirmelerinde bulundular. Yani kurumun işleyişleri belli ama biz burada çocukların bir problemini bütünüyle çözmek için uğraşıyoruz, değerlendiriyoruz. Sizin de -özellikle İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu çok önemli bir kurum- bu konudaki düşüncelerinizi daha fazla merak ediyoruz.

Buyurun.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU İKİNCİ BAŞKANI MUHAMMET ECEVİT CARTİ - Ben de alana ilişkin olarak hem alandaki hem sahadaki çalışmalardan hem de raporlarımızdakilerden destek alarak iletmeye çalışıyorum; hızlı bir şekilde onları söyleyeyim şu an.

Şimdi, bize yapılan başvurular arasında çocuklarla ilgili yapılan başvurular en genel, en büyük oranı oluşturuyor, bize yapılan başvuruların büyük oranda çocuklarla ilgili olduğunu görüyoruz. Bu anlamda, özellikle eğitimle ilgili başvurularda çok ciddi bir oran olduğu yani başvuruların büyük oranının eğitim hakkıyla ilgili başvurular olduğunu görüyoruz. Bu anlamda, engelli çocuklara ilişkin başvurular da büyük bir yekûn tutuyor. Tabii ki bu başvurulara ilişkin kararlarımızda engelli haklarıyla ilgili, çocuk haklarıyla ilgili temel eksikliklere ilişkin uygulamalara dair yorumlarımızı yapıyoruz ve kamu kurumlarının birçok uygulamayı bu anlamda düzelttiğini görüyoruz. İkinci olarak, Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında -demin bahsettiğim gibi- haberli ya da habersiz ziyaretler gerçekleştiriyoruz. Kuruluş tarihimizden itibaren 460 ziyaret gerçekleştirdik, bunların yüzde 10'u çocukların barındığı merkezler ve buralarla ilgili, her kurumla ilgili ayrı bir rapor yazıyoruz. Ayrıca yıl sonunda bu raporlara ilişkin icmal raporları hazırlıyoruz. Buralarda tespit ettiğimiz eksiklikleri hem kamuoyuyla hem ilgili kurumlarla paylaşıyoruz.

Özellikle buralarda tespit ettiğimiz bazı hususları ben hızlı bir şekilde vurgulamak istiyorum. Çocukların bulunduğu merkezlerdeki alan çalışılmalarında yaptığımız tespitlerden bir tanesi dijital içeriklere güvenli erişimin sağlanması. Burada çocukların yüksek yararı doğrultusunda yaşa uygun, güvenli ve gelişimlerini destekleyen dijital içeriklere erişimin sağlanması hususu ön plana çıkıyor. Yine, akran zorbalığı konusunun ön plana çıktığını söylemek lazım. Burada çocuk koruma sisteminin güçlendirilmesi ve psikososyal destek hizmetlerinin etkinleştirilmesine yönelik bir tavsiyemiz raporlarımıza bu bağlamda yansıyor.

Personel kapasitesiyle ilgili -demin Sayın Fatma Benli'nin de söylediği gibi- özellikle çocuklarla ilgilenen personelin bu konularda ciddi bir şekilde eğitimle desteklenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, hem insan hakları hem çocuk hakları bağlamında, işkence ve kötü muamele konusunda bu çalışmaları yapan kamu personelinin bilinçlendirilmesi, bilgilendirilmesi, yine, Millî Eğitim örneğinde olduğu gibi, yakın çalışan personelin bilgilendirilmesi gerektiğini söylemek lazım.

Onun ötesinde, çocukların gelişimini destekleyen hizmetlerin güçlendirilmesi başka bakanlıklarımızın genellikle görev alanına giriyor. Çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimi destekleyen birçoğu koruyucu-önleyici faaliyetlerin güçlendirilmesi; bu anlamda, Gençlik ve Spor Bakanlığımızın, Millî Eğitim Bakanlığımızın önemli roller üstleneceğini söylemek mümkün.

Bunun dışında, yine, kanunumuza dayanan ayrımcılıkla mücadele istişare toplantılarımız var. Bugüne kadar 9 tane toplantı yaptık, hep ayrı gündemlerle yapılan toplantılardı. Buralarda da yine, benzer şekilde tespitlerimizi raporlaştırdık. Bunların tümünü biz bilgi notunda Komisyonumuza ilettik Başkanım; bahsettiğiniz kanunla, kanun değişiklikleriyle ilgili, mevzuat değişiklikleriyle ilgili şeyleri de inşallah ayrıca ileteceğiz.

Burada da Ayrımcılıkla Mücadele İstişare Komisyonu toplantısında dile getirilen, gündemle ilgili olan hususlardan önde geleni akran zorbalığı ile siber zorbalığın çok boyutlu bir sorun olduğuna dair tespitler ve onun ötesinde, alternatif çözüm mekanizmalarının geliştirilmesine dair önerilerimiz var. Burada toplantıların bütünü boyunca katılanlar; paydaşların tümünü çağırıyoruz ve raporlaştırıyoruz. Oradaki raporları da biz olduğu gibi size inşallah daha sonra ileteceğiz.

Yine, kanunumuzda ilk insan hakları istişare toplantılarımız var. Bugüne kadar 31 ilde yaptığımız toplantılarda gündeme getirilen hususları aynı şekilde rapor olarak ileteceğiz.

Burada dijital ortamda çocukların korunmasına ilişkin tespitler var, hak ihlallerine karşı korunması ve buradaki yasal düzenlemelerin güçlendirilmesi ki son mevzuat değişikliğinin bu konuda olumlu bir netice getireceğine inanıyoruz. Çocuğun üstün yararı ilkesinin tüm uygulamalarda esas alınması, okullarda insan hakları komisyonları oluşturulması, çocuk odaklı koruyucu mekanizmaların geliştirilmesi; birçok farklı öneri var, bunların hepsini yazılı olarak teslim ettik.

Süre çok dar olduğu için Başkanım, biraz hızlı geçmeye çalışıyorum.

Çocuk hakları ve insan hakları eğitimlerinin okul ve üniversitelere yaygınlaştırılması. Biz şu anda yaz döneminde bütün üniversitelerimize açık bir şekilde insan hakları eğitimleri veriyoruz gençlerimize yönelik.

Çocukların hak arama mekanizmaları konusunda bilinçlendirilmesi. Yine, aynı şekilde, okullarımıza, ilkokullara, özel okullardan gelen talepler üzerine gidip orada eğitim veriyoruz, uzmanlarımız orada çocuklara eğitim veriyor. Somut örnek olarak hastanelerde sağlık hakkına ilişkin materyallerin geliştirilmesi; çocuklarla birlikte geliştirip çocuklarla birlikte yayınlıyoruz, onların yayınladığı, onların önerdiği materyalleri, oyunları... Onlardan da bir takım getirdik, tarafınıza arz edeceğiz inşallah. Bu tür çalışmalar var.

Onların dışında, yıllık ve tematik raporlarımızda da aynı şekilde önerilerimiz var, onları da ben çok hızlı bir şekilde söylemek istiyorum. Tematik raporlarımız: Çocukların adalete erişim hakkıyla ilgili bir raporumuz oldu. Onun dışında, otizmli çocukların eğitim hakkı, insan ticaretiyle mücadele ulusal raporumuz, insan haklarının korunması, geliştirilmesi, engellilikle ilgili çocuklara yönelik bir raporumuz oldu. Bütün bunlarda yine, çocuk haklarına ilişkin tespit ve tavsiyelerimiz oldu.

Dijitalleşme bağlamında maruz kalınan risklere dair zaten, bütün gelen kurumlar Komisyonunuza bütün ayrıntılarıyla, benzer tespitleri yapmışlardır. O yüzden ben maruz kalınan risklere dair bölümleri geçerek özellikle son bölüme doğru geçmek istiyorum.

Biz bu anlamda politika belgeleriyle ilgili olarak, kamu kurumlarımızın politika belgelerinin izlenmesine ve yorumlanmasına dair görüşlerimizi iletiyoruz, onları vurgulamamız gerekiyor. Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı'na ilişkin olarak geçen en son toplantıda, KDK'nin de temsil edildiği toplantıda özellikle dijital alandaki belgeye ilişkin olarak Ombudsmanlığın ve TİHEK'in, hak arama kurumlarının daha aktif bir şekilde yer alması gerektiğine dair bir vurgu yaptık, ondan sonra da Bakanlık, kurumlarımızla irtibata geçti. Bu eylem planının, Dijitalleşmeyle İlgili Eylem Planı'nın konunun aktif bir şekilde, daha kontrollü bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Kurumumuz da bu konuda özellikle iki eylem planında da hem eğitim materyallerinin geliştirilmesi, bilgilendirme, bilinçlendirme faaliyetleri konusunda faaliyetler yürütüyor. Dijital mecralarda çocuklar için risk teşkil eden durumlara karşı çocuk dostu ve çocuk hakları merkezli bir başvuru mekanizmasının oluşturulması bizim bu anlamdaki önerilerimizden biri yani bu anlamda farklı kamu kurumlarının farklı başvuru mekanizmaları var ama bu anlamda çocukları yönlendirecek, kolaylıkla erişebilecekleri bir başvuru mekanizmasının oluşturulması gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, hem bahsettiğim uluslararası belgelerin hem bizim eylem planlarının bahsettiği gibi, çocukların sadece korunması gereken varlıklar olarak değil, hak sahibi ve dijital yaşama daha etkin katılımlarının desteklenmesi gereken hak özneleri olarak değerlendirilmeleri gerektiğini düşünüyoruz. Sağlıklı eğitim politikalarının tasarım süreçlerinde çocukların deneyimlerini doğrudan aktarabilecekleri yapıların oluşturulması gerektiğini düşünüyoruz. Öğrencilerin siber zorbalık veya şiddet tehditlerini okul yönetiminden bağımsız olarak, anonim olarak bildirebilecekleri, kolluk kuvvetleriyle entegre dijital platformların yaygınlaştırılması; bir önerimiz. Okullarda duyguları tanıma, öfke kontrolü, sağlıklı problem çözme becerilerini öğreten psikoeğitim programlarının müfredatın zorunlu bir parçası hâline getirilmesi yolunda önerilerimiz var. Eğitimcilerin dijital radikalleşme sembollerini, alt kültürlerin jargonlarını ki bu son dönemde özellikle kapatılan bazı "underground" mecralarla ilgili olarak gündeme geldi, birçok olumsuz durumun oralarda pişirildiğini görüyoruz. Hakikaten son dönemde kanun değişikliğiyle birlikte bu mecraların Türkiye'ye bilgi vermeleri de olumlu bir gelişme olarak görülüyor. Burada, bu anlamda öğretmenlerin ve öğrencilerle, çocuklarla yakından çalışanların bilgilendirileceği mesleki eğitim programlarına alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Yine, sosyal hizmet merkezleri ile toplum ruh sağlığı merkezlerinde aile temelli bir tedavi modelinin uygulanması gerektiğine dair önerimiz var.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çocuk adalet merkezli modelin ülke genelinde yaygınlaşması... Nedir bu çocuk adalet merkezi modeliniz?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU İKİNCİ BAŞKANI MUHAMMET ECEVİT CARTİ - Sayın Başkanım, Adalet Bakanlığının yaygınlaştıracağı bir model yani çocuklar ile uzmanların daha rahat konuşabileceği, çocukların uzmanlar aracılığıyla problemlerini anlatabileceği, görüşmeleri yapabileceği bir merkez türü.

Son olarak TİHEK Çocuk'tan bahsetmek istiyorum. Biz de KDK gibi çocuklara yönelik faaliyetlerimizi ciddi bir şekilde yürütmeye çalışıyoruz. Ayrı bir "web" sitemiz var. Çocuk dostu bilgilendirme ve katılım platformu olarak TİHEK Çocuk "web" sitemiz var. Çocukların haklarını yaşlarına uygun, erişilebilir ve katılımcı yöntemlerle öğrenmelerini desteklemek amacıyla bir platform geliştirdik. Bu, şu anda yayında olan, uzun zamandır yayında olan bir platformumuz. Burada dijital oyunlarımız, çizgi filmlerimiz, işte, videolarımız var. Bunların oluşturulmasında da çocuklarımızın katkısını alıyoruz. Aynı şekilde, kurumdaki uzmanlarımızın, psikologların ve sosyal hizmet uzmanlarımızın desteklerini alıyoruz. Bu anlamda kendi "web" sitemizden de çocuklara yönelik yayınlar yapıyoruz. Benzer raporlamalarımız var. Eğitim ve atölye çalışmalarımız var. Burada doğrudan doğruya -Ankara Çocuk Hakları Komitesinin olsun- diğer çocukların da katılımıyla çok materyal üretiyoruz. Bunları "web" sitemizden yayınlıyoruz. Aynı şekilde, sosyal medya hesaplarımız var.

Gençlere yönelik olarak da İnsan Hakları ve Eşitlik Kampüsü Projemiz'le ağırlıklı olarak hukuk ve siyasal bilgiler öğrencilerine yönelik olarak bu kavramları gençlerimize vermeye çalışıyoruz. Bunu sertifikalı bir program olarak yaygınlaştırma düşüncemiz devam ediyor.

Ailelerle ve çocuklarla doğrudan temasa geçtiğimiz okullar, onun dışında birçok sosyal etkinlikte bir araya geliyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisinin son iki şenliğinde de -işte burada güzel bir program olmuştu- orada da ailelerin ve çocukların Kurumumuza ciddi bir ilgi gösterdiğini görüyoruz. Çocuk Hakları İl Komitesinin yine dijital dünyada çocukların görüşülmesine yönelik bizim çalıştaylarımıza, programlarımıza katılması söz konusu. Çocuklarla birlikte bir sağlık rehberi hazırladık, burada da onun fotoğrafını görüyoruz. Bu anlamda farkındalık çalışmalarımızı devam ettireceğiz. Ağırlıklı olarak çocuk konusunda daha yoğun bir çalışma önümüzdeki dönemde yürütmeye çalışacağız.

Teşekkür ediyorum Başkanım, şimdilik bu kadar.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Biz teşekkür ediyoruz.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU İKİNCİ BAŞKANI MUHAMMET ECEVİT CARTİ - Kurul Üyemiz Tayyip Uçar Bey de burada, kendisi de özellikle ilave...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sorularda, sorular sorulduğu zaman cevap verilir.

Yalnız, bir şeyden, özellikle Çocuk Dostu Bilgilendirme ve Katılım Platformuyla ilgili bazı çalışmalarınız var: Ulusal Önleme Mekanizması, Çocuk Hakları Bülteni, Yıldızlara Ulaşan Çocuklar, Bu Kitapçığın Sahibi, Çocukların Sağlık Hakkı Rehberi, Çocukların Eğitim Hakkı Rehberi, Haklarımı Öğreniyorum, Dijital Haklar, Çocuk Hakları Avcısı, Çocuk Hakları Dedektifi, Çocuk Hakları Koruma Sözleşmesi Birleşmiş Milletler...

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU İKİNCİ BAŞKANI MUHAMMET ECEVİT CARTİ - Bunların hepsi burada Başkanım, size hemen takdim edelim uygun görürseniz. Biz, bunları Komisyonumuza...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Başkanım, müsaade edersiniz, ben de onu söyleyeceğim: Bunu bütün Komisyon üyesi arkadaşlarımıza tam takım olarak gönderirseniz, hatta uzman arkadaşlarımız da var. Asıl zaten bunları anlatmanız lazım, bunları değerlendirmeniz lazım, bunların şey yapılması lazım; biz onu Komisyonumuzda değerlendirmiş olalım diye düşünüyorum.

Evet, şimdi ise Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkan Yardımcısı Sayın Cihan Kanlıgöz'e sözü veriyorum.

Buyurun Sayın Kanlıgöz.

3.- Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkan Yardımcısı Cihan Kanlıgöz'ün, kişisel verilerin korunması, 6698 sayılı Kanun, çocukların kişisel verilerinin işlenmesi, çocuklarla ilgili dijital risk alanları, çocukları bu risklerden korumaya yönelik öneriler ve KVKK olarak aldıkları kararlar ve uygulamalar hakkında sunum

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Sayın Başkanım, değerli vekillerim; ben de Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkan Yardımcısı olarak şahsım ve Kurumum adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Başkanım, özellikle -çok özür diliyorum- sunumunuzda en çok karşılaştığımız olay şu: Burada kişisel verilere giriyor, yani rehber öğretmen bu bilgiyi paylaşamıyor, aileyle bunu paylaşıyor -demin Fatma Hanım da aynı şeyi söyledi- doktor bunu bundan dolayı okula bildirmiyor ama sonuçta bahsettiğimiz şey, canavarlaşmış bir çocuk yani artık o, suça sürüklenen falan filan değil yani başka bir boyuta evrilen birisinden bahsediyoruz bir anlamda. Yani bu kişisel verilerle ilgili sınırını nereden nereye tutmak lazım, nerede değerlendirmek lazım? Yani sunumumuzda en fazla bize bu cevabı verme noktasında katkı sağlarsanız çok sevinirim.

Buyurun.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Sayın Başkanım, sorunuza bilahare sunumumu takiben cevap vermeye çalışayım efendim.

Kişisel verilerin korunması hususu, malum, Türk hukukunda ilk olarak 2004 tarihli Türk Ceza Kanunu'nda, Türk Ceza Kanunu'nun 135 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş ve kişisel verilere hukuka aykırı bir şekilde erişilmesi suç olarak sayılmış ve bunun farklı kategorilerde cezai yaptırımlara tabi tutulması söz konusu. Bilahare, 2010 tarihinde Anayasa'nın 20'nci maddesine bir ilave fıkra eklenerek, üçüncü fıkra eklenerek kişisel verilerin korunması konusu bir anayasal temel hak olarak Anayasa'mızda da yer almış durumda. Anayasa "Herkes kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir." hükmünü getiriyor ve böylece bir temel insan hakkı olarak kişisel verilerin korunmasını Türk hukukumuza dâhil etmiş durumda. Anayasa'mızın yine aynı fıkrası "Kişisel veriler ancak ilgilinin açık rızası veya kanunda öngörülen hâllerde işlenir." diyor ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin usul ve esasların yine kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmış bulunuyor. Söz konusu kanun da 2016 tarihinde çıkarılan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu.

Sayın Başkan, tabii, kanun, kişisel verilerin hiçbir şekilde işlenmeyeceğini ve mutlak suretle korunacağını öngörmüyor; kişisel verilerin korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenliyor, bu konuda riayet edilmesi gereken ilkeleri hüküm altına alıyor. Hangi çerçevede kişisel verilerin işlenebileceğini de yine kanun 5'inci ve 6'ncı maddesinde işleme şartlarını öngörmek suretiyle düzenliyor.

Belki hemen sunumun başında şunu ifade etmekte fayda var: Söz konusu kanun, Avrupa Birliğinde "GDPR" dediğimiz, 2018 yılında yürürlüğe giren Genel Koruma Tüzüğü'nden önce yürürlükte olan bir Avrupa Birliği direktifi esas alınarak çıkartılmış kanun. Daha sonra, bizim kanunun 2016 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra, 2018 yılında "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü" altında yeni ve tüm Avrupa Birliği ülkelerinin riayet etmek durumunda olduğu bir düzenleme çıkardı. Biz de yaklaşık on yıllık bir kanun tecrübesinden sonra, yakın bir zamanda -bu, kamu politikalarına da girmiş durumda- kanunumuzun GDPR esas alarak güncellemesi çalışmalarını başlatmış durumdayız. Ben, bu genel açıklamaları yaptıktan sonra...

Çocukların kişisel verilerinin işlenmesinin tabii ki tüm kişisel veri işleme kategorileri arasında, üzerinde ayrıca ve önemle durulması gereken bir konu olduğunu burada ifade etmek gerekir. Bunun sebebinin de tabii, çocuğun algı düzeyi ve yaşı itibarıyla kişisel verilerini paylaşmasının sonuçlarını öngörememesi, risklerin farkında olamaması, yasal haklarını ve bu hakları nasıl kullanacağını çocuğun bilinmemesi, aile gözetiminin yine dijital ortamlarda daha zayıf olması ve kötü niyetli kişilerin de bu boşlukları biliyor ve bunlardan faydalanacak olmasıdır diyoruz.

6698 sayılı mevcut Kanun'umuzda kişisel veri "Kimliği belirli ya da belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü veri." şeklinde tanımlanıyor. Kanunda ayrıca çocuğun kişisel verisine ilişkin bir tanım yok, bir düzenleme yok ancak tabii "Kimliği belirli ya da belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü veri." dediği için çocuk verisinin de kişisel bir veri olduğu konusunda bir tereddüt bulunmuyor.

Çocuk verisi ekosistemine dâhil veriler nelerdir diye baktığımızda, çocuğun kimlik iletişim verileri, eğitim bilgileri, özel nitelikli verileri, çocukla ilgili görüntü ve ses verileri, yine, diğer dijital platformlarda yer alan dijital ayak izlerinin çocuk verisi olduğunu söylemek mümkün. Nedir mesela bunlar? Kimlik iletişim verileri, adı, soyadı, yaşı, adresi, telefon numarası gibi bilgiler; eğitim bilgileri, sınav sonuçları, okula devam veya devamsızlık bilgileri, disiplin ve davranış bilgileri yine eğitim bilgileri arasında yer alıyor. Çocuğun aşıları, hastalıkları ve rehberlik kayıtları da yine kişisel verileri arasında yer alıyor. Yine, okul güvenliği amacıyla alınan kamera kayıtları, ses kayıtları çocukların görüntü ve ses verileri arasında yer alıyor. Bunun dışında da çeşitli dijital platformlarda çocukların dijital ayak izlerinin yer aldığını, oluştuğunu biliyoruz.

Çocuklarla ilgili dijital risk alanları nelerdir diye baktığımızda, profillemeyi, "sharenting"i, oyun platformlarından kaynaklı dijital riskleri ve yapay zekâ kaynaklı dijital risklerin olduğunu söyleyebiliriz. Profilleme, dijital uygulamalar tarafından çocuğun davranışlarının analiz edilmesi ve yönlendirilebiliyor olması. "Sharenting" dediğimiz risk alanı ise anne-babanın paylaşımlarıyla çocuk hakkında erken bir dijital ayak izinin oluşması yine bir risk alanı olarak karşımıza çıkıyor. Onun dışında, çeşitli oyun platformlarında sohbet, reklam, üçüncü taraf veri aktarımı gibi veriler de yine riskleri oluşturuyor. Yine, günümüzde çocukların özellikle büyük veri uygulamalarından ve yapay zekâ uygulamalarından kaynaklı risklerle de karşı karşıya olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle yapay zekâ uygulamalarında, çocuk hakkında çocuğun dinî veya ırksal, etnik kimliğiyle ilgili veya cinsiyetiyle ilgili birtakım ön yargılı uygulamalarla karşılaşabilmesi de söz konusu olabiliyor.

Oyun platformlarında yapılan genel bir incelemede bu platformlarla ilgili olması gereken unsurların neler olduğu da veri minimizasyonu, yaş teyidi ve bu konuda bir güvence olması, varsayılan gizlilik ayarlarının oyun platformunda mutlaka sağlanması gerektiği ve çocuk dostu bir bilgilendirme yapılması gerektiği konularında da genel bir durum ortaya çıkabiliyor. Özellikle hesap açma zorunluluğu ile oyun veya uygulamanın çalışması için gereken verilerin birbirinden ayrıştırılması gereklidir diye düşünüyoruz. Çocuktan yalnızca hizmetin sunulması için gereken veriler alınmalı, gerekli olmayan veriler çocuklardan istenmemeli deniyor. Yaş güvencesi sağlanmalı, beyan, yaş tahmini veya doğrulama ve ebeveyn teyidi yöntemleri hizmetin taşıdığı riskle orantılı şekilde kurulmalıdır. Böylece, çocuğun, yaşına uygun olmayan içeriklere, özelliklere veya veri işleme süreçlerine erişmesi önlenmelidir diyoruz.

Yine, çocuk kullanıcılar için en yüksek koruma düzeyi hesap açıldığı anda varsayılan olarak etkin olmalıdır. Profil görünürlüğü, konum paylaşımı, mesajlaşma ve veri paylaşımı gibi ayarlar çocuğu koruyacak biçimde kapalı veya sınırlı başlamalıdır.

Yine, bu platformlarda çocuk dostu bilgilendirmeler yapılmalı, bilgilendirme metinleri sade, açık, Türkçe, görsel destekli ve kolayca anlaşılabilecek şekilde hazırlanmalıdır. Çocuğa hangi verilerin neden işlendiği, kimlerle paylaşılabileceği ve haklarını nasıl kullanılabileceği yaşına uygun bir dille mutlaka anlatılmalıdır.

Sosyal medya platformlarının bu noktadaki sorumluluklarıyla ilgili de yaş teyidi mekanizmasının özellikle öne çıktığını görüyoruz. Bu çerçevede, Avrupa Birliği ülkelerinin kişisel verilerin korunması açısından 2018 yılında yürürlüğe giren Genel Veri Koruma Tüzüğü'ne tabi olduğunu söylemiştim. Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün, GDPR olarak adlandırılan tüzüğün 8'inci maddesi uyarınca Avrupa Birliğinde dijital rıza yaşı genel olarak 16 yaş olarak belirlenmiş ancak üye ülkelere bu yaş sınırını 13'e kadar düşürebilme opsiyonu da tanınmıştır. Bu çerçevede, mesela, bir ulusal düzenlemede eğer dijital rıza yaşı 14 olarak belirlenirse bu takdirde küçüğün, çocukların hizmetten, herhangi bir dijital hizmetten yararlanabilmeleri yasal temsilcilerinin onayına tabi olacaktır. Amerika Birleşik Devletleri'nde dijital rıza yaşı 13, Çin'de ise 14 olarak yine yasalarla belirlenmiş durumda.

6698 sayılı Kanun mevcut hâliyle çocukların kişisel verilerinin düzenlenmesi konusunda özel bir hüküm getirmiyor ancak Türk Medeni Kanunu'muzun genel hükümleri çerçevesinde dijital rıza yaşının 18 olduğunu, erginlik yaşı olduğunu ve 18 yaşından küçük çocukların kişisel verilerin işlenmesi bakımından yasal temsilcilerinin; anne, baba veya veli, vasisinin rızasına ihtiyaç duyulduğu genel olarak söylenebilecektir.

Ülkemizde ise yine 1 Mayıs 2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 7578 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da yeni birtakım düzenlemeler getirilmiş. Malum olduğu üzere, söz konusu düzenlemelerle sosyal ağ sağlayıcılar açısından 15 yaş kısıtlaması getirilmiş durumda. Yeni düzenlemeyle sosyal ağ sağlayıcı 15 yaşını doldurmamış çocuklara hizmet sunamaz ve bu hizmetin sunulmaması konusunda yaş doğrulama dâhil gerekli

tedbirleri de almakla yükümlüdür. Ayrıca, 15 yaşını doldurmuş çocuklara özgü de ayrıştırılmış hizmetleri sunma konusunda gerekli tedbirleri sosyal ağ sağlayıcı almalıdır. Yeni düzenlemeyle sosyal ağ sağlayıcı ve oyun platformları ebeveyn kontrol araçları sağlayarak hesap ayarlarının kontrol edilmesine, satın alma, kiralama ve ücretli üyelik gibi ücrete dayalı işlemlerin ebeveyn iznine veya onayına tabi kılınmasına, kullanım süresinin izlenmesi ve bu sürenin sınırlandırılmasına ilişkin mekanizmalar geliştirmelidir. Söz konusu düzenlemeler 1 Kasım 2026 tarihinde yürürlüğe girecek.

Varsayılan gizlilik ayarları konusunda ise dijital hizmet sağlayıcıları çocuklar tarafından kullanılan ve erişilen hizmetlerin tasarım ve geliştirilmesi kapsamında tasarım gereği mahremiyet yani "privacy by design" dediğimiz anlayışı benimsemeli, çocukların erişmemesi gereken içeriklere ulaşması engellenmelidir diyoruz. Çevrim içi hizmetlerin sunumunda çocuğun fiziksel ve psikolojik sağlığı, benliğinin gelişimi desteklenmeli ve sosyal medya platformları tarafından çocuklara kendi verileri üzerinde denetim imkânı sağlanması ve mahremiyetin korunması amacıyla gizlilik ayarları sunulmalıdır. Bu kapsamda, çocuğun üstün yararı göz önüne alınarak başlangıçtan itibaren yüksek gizlilik derecesine sahip ayarlar tercih edilmelidir. Sosyal medya platformlarının çocuk kullanıcılara ilişkin özel şartlar belirlemesi ve kendi belirlediği koşullar, politikalar ve topluluk standartlarına da uyum sağlaması gerekmektedir. Bu kapsamda, yaş bakımından üyelik şartını sağlamayan çocukların tespit edilmesi, hesaplarının kapatılması, yaşa uygun olmayan içeriklerin filtrelenmesi ve şikâyet mekanizmalarının etkin kullanımı hususunda gerekli tedbirler alınmalıdır. Sosyal medya platformları tarafından özellikle şiddet ve suça teşvik, zorbalık ve taciz, tehlikeli örgütler ve kişiler, dolandırıcılık, sahtekârlık ve aldatıcı uygulamalar, çocukların cinsel ve cinsel olmayan istismarı, çocuk çıplaklığı, intihar, kendine zarar verme veya yeme bozuklukları, cinsel içerikli dil, nefret dolu davranışlar, şiddet içeren ve sansürlenmemiş içerik gibi konularda çocuklar için özel koruma mekanizmalarının geliştirilmesinin gerekli olduğunu ifade etmekteyiz.

En çok karşılaştığımız uygulamalardan biri olan siber zorbalık, dijital teknolojiler kullanılarak gerçekleştirilen ve hedef kişileri korkutma, kızdırma veya utandırma amacı taşıyan ve tekrarlanan bir davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda, siber zorbalığı belirleyen temel unsurlar, tekrarlanan davranış bütünü olması, korkutma, kızdırma veya utandırma hedefi taşıması ve dijital araçların bu kapsamda bilerek özellikle kullanılmasıdır. Tabii, siber zorbalık, çoğu zaman kişisel verinin hukuka aykırı paylaşımı, ifşası veya kötüye kullanımıyla ayrıca derinleşmektedir, etkisi artmaktadır. Burada ifşa daha çok fotoğraf, video, konum, mesaj, ekran görüntüsü paylaşımı şeklinde gerçekleşmekte, çocuğun hesabı, arkadaş çevresi ve çevrim içi davranışları üzerinde bir baskı oluşturulması da ayrıca hedeflenmektedir.

Okullarda güvenlik ve mahremiyet dengesinin kurulması özellikle önem taşıyor, okul güvenliği için alınan tedbirler çocukları ölçüsüz izleme veya damgalama riskine yol açmamalıdır. Uygun tedbirler riskle bağlantılı, sınırlı, açıklanabilir ve denetlenebilir tedbirlerdir; riskli tedbir ise, ses kaydı, sürekli izleme veya gereksiz veri toplama gibi ölçüsüz uygulamalar risk oluşturan tedbirlerdir. Burada dengeli formül, koruma amacının veri minimizasyonuna dayalı ve yetki sınırlanması çerçevesinde düzenli bir denetimle gerçekleştirilmesi şeklinde olmalıdır.

Koruyucu ve önleyici tedbirler neler olmalı bu noktada? Bunu olay öncesi, olay sırası ve olay sonrası alınması gereken tedbirler olarak ifade edebiliriz. Olay öncesi, dijital mahremiyet eğitimi müfredata dâhil edilmeli, öğrencilerde kişisel veri ve güvenli internet kullanımı konusunda farkındalık oluşturulmalı ve güvenli şikâyet kanalları kurulmalıdır. Böylece çocuklar karşılaşabilecekleri riskleri önceden tanıyabilir ve bir ihlal durumunda kimden nasıl yardım isteyeceklerini bilebilirler. Olay sırasında, ihlale ilişkin deliller kontrolsüz biçimde yayılmadan korunmalı ve bu delillere yalnızca görevli ve yetkili kişilerin erişebilmesi sağlanmalıdır. Bu yaklaşım olayın doğru şekilde incelenmesine imkân verirken, çocuğun mahremiyetinin yeniden ihlal edilmesini de önler. Olay sonrası ise çocuğa psikososyal destek sunulmalı, erişim kayıtları incelenmeli, gerekli olmayan veriler silinmeli, gerekli veriler saklanmalı ve aile, okul ile ilgili kurumlar arasında koordinasyon sağlanmalıdır. Amaç, yalnızca ihlalin sonuçlarını gidermek değil, çocuğun yeniden zarar görmesini önleyecek kalıcı tedbirleri de hayata geçirmek olmalıdır.

Roller ve sorumluluklar; burada çocuk verisinin korunması tek aktörlü değil, okul, aile, platform ve kamu koordinasyonuyla yürütülmelidir. Bu çerçevede okul yönetimi çocukların kişisel verilerinin korunmasına ilişkin açık politikalar oluşturmalı, görev ve yetkileri belirlemeli, güvenli şikâyet ve kayıt düzeni kurmalıdır. Böylece bir mahremiyet ihlali yaşandığında kimin hangi işlemi yapacağı önceden belirlenmiş olur ve olaylara hızlı, tutarlı biçimde müdahale edilebilir. Aile ve veliye düşen sorumluluk ise çocuğun fotoğrafı, videosu ve kişisel bilgileri paylaşılırken mahremiyeti gözetilmeli, ekran kullanımı ve dijital platformların taşıdığı riskler konusunda bilinçli olunmalıdır. Aileler çocuklarının çevrim içi faaliyetlerini yalnızca denetlemekle kalmamalı, güvenli internet kullanımı konusunda onlara örnek olmalıdır. Öğretmenlere, okul personeline düşen sorumluluklar ise dijital riskler ve kişisel verilerin korunması konusunda farkındalık sahibi olmaları, olası ihlallerin erken işaretlerini tanımaları ve çocuğu doğru birimlere yönlendirmeleri şeklinde olmalıdır. Öğrencilerin yaşadığı olayı çevresiyle paylaşmak yerine, gizliliğini koruyarak yetkili kişilere bir an önce bu personelin iletmesi gerekir. Platformlar bakımından ise hizmetlerini çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun şekilde tasarlanması, yüksek gizlilik ayarlarını var sayılan olarak sunmaları ve çocukların profillenmesini sınırlandırmaları gerekmektedir. Gereksiz veri toplama, konum takibi, hedefli reklam ve yabancılarla kontrolsüz iletişim gibi riskleri azaltacak teknik önlemler platformlar tarafından mutlaka alınmalıdır. Çocuğa ise bu çerçevede yaşına uygun ve anlaşılabilir bilgi verilmeli, kendisini ilgilendiren süreçlere katılması sağlanmalı ve güvenli başvuru imkânları sunulmalıdır. Çocuk hangi davranışların risk oluşturduğunu ve rahatsız edici bir durumla karşılaştığında kimden yardım isteyeceğini bilmelidir. Bu çerçevede, çocukların dijital güvenliğinin yalnızca içerik kontrolüyle değil, verinin yaşam döngüsünü çocuk yararına olacak şekilde bir yönetme sorunu olduğunu genel olarak söyleyebiliriz.

Sayın Başkan, bu çerçevede Kurulumuzun aldığı 2 ayrı karar var, uygun görürseniz onlardan da bahsetmek istiyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Buyurun.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Kişisel Verileri Koruma Kurumu Instagram'da 13-17 yaş grubundaki çocukların gizli hesaplarını işletme hesabına dönüştürme sürecinde hesabın, paylaşımların ve kişisel verilerin herkese açık hâle gelmesini çocukların mahremiyeti bakımından ciddi bir risk olarak değerlendirmiş ve Instagram sosyal medya platformuna 2024 tarihinde o günkü yeniden değerleme oranları çerçevesinde 11 milyon 500 bin lira toplam idari para cezası kesmiş durumda.

Ayrıca, yine çocukların sosyal medya kullanımında kişisel verilerinin korunmasına ilişkin olarak çocukların yüksek yararı da gözetilerek dijital ortamda karşılaşabilecekleri potansiyel risklerden korunmasını teminen, sosyal medya platformlarında çocukların kişisel verilerinin nasıl işlendiği ve hangi tedbirlerin alındığı hususlarında TikTok, Instagram, Facebook, YouTube, X ve Discord platformları hakkında resen inceleme başlatılmasına karar verilmiş ve bu husus bir kamuoyu duyurusuyla "web" sitemizde de yayınlanmıştır.

Kurumumuzun da özellikle çocukların kişisel verilerinin korunmasına yönelik pek çok etkinlikleri ve faaliyetleri var. Bunların içerisinde yine hazırlanan çeşitli broşürler, çocuklar tarafından dikkat edilmesi gerekenler, veliler tarafından dikkat edilmesi gerekenler, ürün ve hizmet geliştiricileri tarafından dikkat edilmesi gerekenler şeklinde; yine, "Verican" ve "Verinaz" adlı iki karakter oluşturularak bunlarla eğitici, kişisel verilerin öğrenilmesine yönelik eğitici bir yayın serisi. Ayrıca, özel olarak, üç aylık periyotlar hâlinde yayınladığımız bir bültenimiz var, bunu "Dijital Çağda Mahremiyet: Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması" temasıyla çıkarttık. Yine "Farkında Ailesi" "Güvende Ailesi" adı altında eğitici videolarımız var. Ayrıca "Hacivat ve Karagöz ile Kişisel Verilerimi Öğreniyorum" şeklinde yine eğlenceli bir kişisel verileri anlattığımız, kişisel veri kavramının nasıl korunacağı anlattığımız video serilerimiz var. Yine, ayrıca "Veri Tayfa, Rafadan Tayfa" diye çocuklara yönelik bir animasyondan ilham alarak hazırladığımız etkinliklerimiz, 2019 yılında, 2020 ve 2021 yıllarında toplam 40 ilde gerçekleştirdiğimiz bir etkinliğimiz var.

Yine, deprem bölgesindeki çocukların fotoğraflarının, videolarının yayınlanması karşısında "KVKK Akademi Tırı Projesi" adı altında Hatay, Antep, Kahramanmaraş, Adıyaman ve Malatya illerinde çocuklara kişisel verilerinin korunmasıyla ilgili farkındalığı anlatan projelerimiz oldu.

KVKK Okulda Proje'miz yine; 8'inci sınıf öğrencilerine kişisel verilerin korunması farkındalığı, mahremiyet ve kişisel veri güvenliği, güçlü parolalar oluşturmak konusunda Millî Eğitim Bakanlığıyla koordineli projelerimiz oldu Adana, Osmaniye, Sivas, Yozgat, Aydın, Manisa, Trabzon, Rize, Kırklareli, Edirne illerinde.

Yine Güvenli Gelecek İçin Dijital Okuryazarlık Projesi kapsamında eğiticilerin eğitimi modeliyle -ki bu gerçekten çok etkili ve çarpan etkisi olan bir proje- Millî Eğitim Bakanlığımızla koordineli olarak, il, ilçe millî eğitim müdürleri, sınıf öğretmenleri, rehber öğretmenlerin ve bilişim teknolojileri öğretmenlerinin katılımıyla, onların da ailelere, öğrencilere kişisel verilerin korunması konusunda gerekli bilgilendirmeleri yapmalarını ümit ederek hazırladığımız, toplam 33 ilde gerçekleştirdiğimiz bir projemiz var. Onun dışında da yine çeşitli farkındalık faaliyetleri; Millî Eğitim Bakanlığıyla 2018 tarihli Resmî Gazete yayımlanan ve Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nde yapılan bir değişiklikle 7 Nisanın yani 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun yürürlük tarihi olan 7 Nisanın Millî Eğitim Bakanlığının okullarında Kişisel Verilerin Korunması Günü olarak etkinliklerle kutlanması şeklinde başlattığımız bir etkinlik serimiz var, devam ediyor. Çeşitli çarşamba seminerleri, onun dışında yine kişisel verilerin korunması konusunda çocuklara yönelik çeşitli slogan ve karikatür yarışmalarımızla bu konudaki farkındalığı artırmaya çalışıyoruz. Yine, kamu spotlarıyla, çeşitli blok broşürlerle, afişlerle çocukların bu konuda farkındalığını artırmaya çalışarak buradan oluşabilecek risklerin önüne geçmeye çalışıyoruz.

Ben sunumumu arz ediyorum Sayın Başkanım. Onun dışında önerilerimizi genel olarak sunmaya çalıştık ama bunlar içerisinde özellikle dile getirilmesi gereken, belki Millî Eğitim Bakanlığı müfredatına millî eğitim ya da ilk ve ortaöğretim kurumlarında bir ders olarak çocuklara genel olarak kişisel verilerin korunması derslerinin eklenmesini, belki YÖK aracılığıyla yine kişisel verilerin korunması farkındalığı amacıyla yine müfredata bir ders olarak bunun dâhil edilmesini önerebiliriz.

Sayın Başkanım, genel olarak söyleyebileceklerim şimdilik bu kadar.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, sizin kurumun da çok ciddi yayınları var, bunları da Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarımıza daha sonrasında gönderirseniz en azından inceleme fırsatı bulmuş olurlar.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Tabii ki Sayın Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Ama ben soruma cevap alamadım Sayın Başkanım. Kahramanmaraş'taki çocukla ilgili rehber öğretmenin 32 tane ayrı ayrı değerlendirmesi var. Emniyetin psikoloğlarına falan gidiyor, değerlendiriliyor; daha sonra çocuk bence adli olan bir vaka dolayısıyla intihar girişimi diye de değerlendirilecek şekilde hastaneye de gidiyor, buralarda tespitler yapılıyor. Yani buradaki şey hasta haklarını koruma içerisinde kişisel veri midir? Ama daha sonrasında bu değerlendirme o çocuğun başka bir suçu, büyük bir suçu... Bir katliama vesile oluyor. Oradaki sınır size göre ne olmalıdır? Yani bu kişisel verileri korumak mıdır, korunmalı mıdır yoksa oradaki o rapor, o bilgi notu okula bir şekilde ulaşmalı mıdır, ulaşmamalı mıdır? Bu Kurumun Başkan Yardımcısı olarak ben sizin bu konudaki görüşünüzü merak ediyorum.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Aslında son derece trajik bir konu.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Benden önce soru sormak isteyen değerli milletvekillerim vardı ama kusura bakmasınlar yani Başkanlık inisiyatifini kullanarak böyle bir ön aldım.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Kullanabilirsiniz Sayın Başkan.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Bizim soracağımız soruyu sordunuz Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - İyi o zaman, arkadaşlar da soracakmış zaten.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Tamam efendim.

Sayın Başkanım, aslında kişisel verilerin işlenme şartları kanunumuzun 5'inci maddesinde açıkça yer alıyor ama bunların içerisinde mesela yani bir açık rızasıyla işlenebilir, kanunlarda öngörülen hâllerde kişisel veri işlenebilir veya bir hukuki yükümlülüğün yerine getirilmesi için kişisel verilerin işlenmesi mümkün.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Başkanım, somut bir soru sordum.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Geleceğim Sayın Başkanım.

Burada çocuk verisi ya da büyük verisi açısından bir ayrım da yok kanunun öngördüğü. Burada, oradaki okul görevlisinin, rehberlik öğretmeninin, okul müdürünün, sınıf öğretmeninin hukuki yükümlülüğü çerçevesinde yani rehberlik öğretmeninin hukuki yükümlülüğü sadece o çocuğu daha sağlıklı... Tabii ki daha sağlıklı bir psikolojiye ya da aile-okul iş birliğiyle, koordinasyonuyla

çocuğun psikolojisini takip etmek de var. Burada ortaya çıkabilecek kırılmaları da ilgili makamlara iletmek de o öğretmen için, sınıf öğretmeni veya rehberlik öğretmeni için aynı zamanda bir hukuki yükümlülük yani kanun, bir hukuki yükümlülük dediği için bu genel bir kavram. Millî Eğitim mevzuatında yer alan, bir yönetmelikte yer alan, bir genelgede yer alan hususlar da öğretmen açısından, rehberlik öğretmeni açısından bir hukuki yükümlülüktür.

Biz tabii, şununla çok sık karşılaşıyoruz: Bazen kamu kurumlarına vatandaş bazı taleplerde bulunuyor, kamu kurumları bile kanunun bu anlamda yorumlanması konusunda daha dar bir yaklaşımla "Ya, bu kişisel veri açıklamasını gerektiriyor." diyor, kendi görevi bile olsa bize bir görüş sorma yoluna çoğunlukla gidiyor. Aslında, tabii, kanun çıktıktan sonra herkes için uygulanabilir, objektif kurallar getiriyor. Dolayısıyla, bir hukuki yükümlülüğün yerine getirilmesi bağlamında o rehber öğretmenin o çocukla ilgili verileri paylaşabileceğinde hiç tereddüt yok yani çocuğun psikolojisinin o noktada bir şiddete yönelme eğilimi içinde olduğunu fark ettiğinde rehber öğretmeni, sınıf öğretmeni, okul idaresi o konuda gerekli, ne gerekiyorsa...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sayın Başkanım, ben sorumu tam anlatamadım, çok özür diliyorum.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Estağfurullah.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Öğretmenin yükümlülüğünden bahsetmiyorum, çocukla ilgili -psikoloğa gitmiş- Emniyetin psikologları bir tespit yapmışlar ama daha ötesi, hastaneye gitmiş intihar şüphesi olarak kendisine zarar verdiğinden dolayı, orada bu tespit edilmiş. Bu bilgiyi hastane kişisel veri olarak paylaşmalı mı paylaşmamalı mı? Yani kişisel veri diye, anayasal bir hak diye ondan sonra bunun muhafaza... O zaman muhafaza ettiği zaman, bu bilgiyi okula göndermediği zaman...

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURULU ÜYESİ TAYYİP UÇAR - Sayın Başkan...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, siz mi söz istiyorsunuz?

Kendinizi tanıtın.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURULU ÜYESİ TAYYİP UÇAR - Teşekkürler Başkanım.

Tayyip Uçar, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu üyesiyim.

Sorunuza çok kısa bir cevap vermek istiyorum. Burada kamu görevlisinin suçu bildirmeme suçundan sorumluluğu söz konusu olur.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Kime göre?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Suç neredeki?

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURULU ÜYESİ TAYYİP UÇAR - İntihar şüphesi.

İBRAHİM ÖZYAVUZ (Şanlıurfa) - Yani "Bildirmeli." diyor, kısacası "Bildirmeli." diyor.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURULU ÜYESİ TAYYİP UÇAR - Bildirmek zorundadır.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - İntihar olup olmadığı belli değil ki orada yani.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURULU ÜYESİ TAYYİP UÇAR - Şüphe hâlinde diyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Neyse, Başkan, evet, siz şey yapın.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Sayın Başkanım, tabii, intihar şüphesi yani intihara teşvik...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Oraya takılmayın, niye intihar... Problemli bu çocuk yani.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Kanunda var zaten.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - İntihar var zaten kanunda.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Yok, yok, ben oraya şey yapmak istemedim.

Sayın Başkan, intihar şüphesi yani Türk Ceza Kanunu'nda, intihara teşvik bir suç olarak düzenlenmiş ama intihar şüphesi bir suç olabilir mi?

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - KVKK'de de var zaten.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Tabii, ona ayrıca bakmak lazım. Benim söylemek istediğim şu efendim: Aslında, orada hastane görevlisinin bir hukuki yükümlülüğü söz konusu diyebiliriz. Kişisel veri işlenmesi açısından burada herhangi bir sıkıntı görmüyorum ben yani hastane görevlileri veya psikolog, Emniyet psikologları bu noktada sıkıntılı bir durum gördüklerinde kendi mevzuatları dâhilinde bunu, bu kişisel veriyi bildirmelerinde hiçbir beis yok diye düşünüyorum yani bizim onu sınırlayıcı da herhangi bir kurul kararımız veya teşkilatın böyle bir yorumu da tarafımızca kurum olarak söz konusu değil.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Teşekkür ediyorum.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- KDK Kamu Denetçisi Fatma Benli Yalçın, TİHEK İkinci Başkanı Muhammet Ecevit Carti ve KVKK Başkan Yardımcısı Cihan Kanlıgöz tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Şöyle yapalım, bütün soruları alalım uygun görürseniz çünkü Şenol Hanım burada ilk müracaat edenlerden.

Soruları not ediyorsunuz arkadaşlar, bütün sorulara en son cevap verebileceksiniz.

Şenol Hanım, sözü size verdim; buyurun.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben tüm kurumlardaki arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum; özellikle Fatma Hanım'a daha özel teşekkür ediyorum.

Şöyle; şimdi üç kurumu da dinledik, dijital platformların okul güvenliği ve okul saldırılarının tek müsebbibi gibi değerlendirilmemesi gereğini daha ilk toplantılarımızda ben de bazı arkadaşlar da açıklamıştı. Ben Fatma Hanım'a özellikle teşekkür ediyorum bütüncül olarak konuyu ele almasından kaynaklı ve çok yönlü ele almasından kaynaklı ama sanki kurumlarımıza sadece

dijital platformların çocuklar üzerindeki etkisi gibi bir şey mi verildi, onu bilemiyorum yani günahlarını da almak istemiyorum; yani sadece tek yönlü meseleye bakmalarının sebebinin bu olmadığını düşünüyorum.

Şimdi, 48 maddelik okul güvenliği ve çocuk koruma konusunda bir kanun teklifini ben Türkiye Büyük Millet Meclisine verdim; birçok konuya çok bütüncül olarak bakarak değerlendirdim. İnşallah, bu Komisyon bittiği zaman da çok daha güzel kanun teklifleri ortaya çıkacaktır diye düşünüyorum. Ben biraz aceleci davrandım Sayın Başkan, özellikle bazı konuların üzerinde çalıştığım için.

Şimdi, bazı soruları Kamu Denetçiliği Kurumuna, Fatma Hanım'a sormak istiyorum ve çok da memnun oldum yani milletvekilliği yapmış bir arkadaşımızın bu konular üzerinde çalışmalarını sürdürmesi de beni mutlu etti ayrıca; yani kadın sorumluluğunu da onda daha şey gördüm, ana sorumluluğunda.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Ezin bizi, ezin!

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Efendim?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Erkekleri ezmeye devam edin.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Yok, yok, ezmiyoruz yani ondaki duyguyu daha iyi hissettiğim için söylüyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yani erkekler duygusuz mu Sayın Hocam?

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Yok, estağfurullah Sayın Tanal.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Öyle algıladık ama.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Yok, o zaman özür diliyorum hepinizden, o manada söylemedim ama ben meseleye bakış açısını ve hassasiyetini hissettiğim için bunu da burada ifade etmek istedim.

Devam edeyim mi Sayın Başkan?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Lütfen.

Değerli arkadaşlar, bu konuda Şenol Hocamın ne kadar samimi olduğunu, değerlendirmelerinin ne kadar pozitif olduğunu ve objektif değerlendirdiğine hepimiz şahidiz.

Buyurun efendim.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Sağ olun Sayın Başkan.

Yani şimdi, okul saldırıları veya şiddet, okuldaki şiddet ve okul güvenliğiyle ilgili bugüne kadar kurumunuza başvuruların olduğunu ifade ettiniz; başvuruların ortak yönü ne, nelerdir? Yani bu başvurular aslında mevzuattan mı, uygulamadan mı, kurumlar arası koordinasyonsuzluktan mı kaynaklanıyor, onu bir soralım.

Bir de Millî Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında çocukların korunmasına ilişkin görev paylaşımında en büyük idari boşluk sizce hangisi?

Yine kurumunuzun tavsiye kararlarına rağmen yerine getirilmeyen okul güvenliği veya işte, çocuk haklarına ilişkin kararlar var mıdır, varsa bunların uygulanmasını zorunlu hâle getirecek yeni bir mekanizmaya ihtiyaç duyuluyor mu?

Yine, bugün sıfırdan bir okul güvenliği ombudsmanlığı kurulmuş olsa, yani modeli kurulacak olsa hangi yetkilere sahip olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna sormak isterim: Okul saldırılarını yalnızca güvenlik sorunu olarak mı değerlendiriyorsunuz, yoksa çocuğun yaşam, eğitim ve güvenlik hakkının ihlali olarak mı? Bu konuda kurumsal yaklaşımınız nedir?

Okullarda akran zorbalığı, ayrımcılık, nefret söylemi ve dijital zorbalığın birbirini beslediğine ilişkin elinizde veri veya inceleme bulunuyor mu?

Hangi risk grupları daha fazla etkilenmektedir? Çocukların şiddete maruz kalmadan önce risk altında olduklarını gösterecek erken uyarı göstergeleri konusunda kamu kurumlarının ortak bir insan hakları izleme sistemi kurması gerektiğini düşünüyor musunuz?

Okullarda güvenliği artırırken çocukların temel hak ve özgürlüklerini koruyacak denge sizce nasıl kurulmalıdır? Örneğin, kamera sistemleri, üst araması, dijital takip gibi uygulamalar için temel ilkeleriniz nelerdir?

Kişisel Verileri Koruma Kurumu yetkilimize soralım: Okul saldırılarının önlenmesi amacıyla riskli davranışların yapay zekâ veya dijital analiz sistemleriyle tespit edilmesi hâlinde kişisel verilerin korunması bakımından hukuki sınırlar nelerdir, Türkiye'de böyle bir model kurulabilir mi?

Yine, okullar, sosyal medya platformları ve kamu kurumları arasında çocuklara yönelik ciddi tehditlerde veri paylaşımını hızlandıracak özel bir hukuki mekanizma gerekli midir, mevcut mevzuat buna yeterli midir?

Biraz önce Sayın Başkanın sorduğu soruyu ben biraz daha genelleştireceğim. Bir öğrencinin hayatını korumak ile kişisel verilerini korumak arasında çatışma yaşandığında hangi hukuki ilkeler esas alınmalıdır? Bu konuda açık bir mevzuat ihtiyacı görüyor musunuz?

Okullarda kullanılan kamera sistemlerinin, biyometrik uygulamaların, giriş kontrol sistemlerinin ve dijital güvenlik yazılımlarının çocukların mahremiyetlerini ihlal etmemesi için hangi asgari standartların kanunla düzenlenmesi gerekir diyorum.

Tüm konuşmacılara teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok teşekkür ediyorum Sayın Sunat; gerçekten Komisyon çalışmaları açısından son derece kıymetli sorular.

Değerli arkadaşlar, bu sorulara şimdi cevap verebileceğiniz gibi, daha sonra eksik kalanları bize yazılı olarak da bildirmenizde faydalı olur.

Evet, şimdi, Beritan Güneş Altın Hanımefendi'ye söz veriyorum.

Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Aslında konuşmamın pek çok başlığı Şenol Vekilimin başlıklarıyla kesişiyor. Öncelikle, ben de meselenin dijitalleşme boyutuna vurgu yapmak isterim. Elbette, bu meselenin ve günümüz dünyasında tartışılan her şeyin bir dijitalleşme boyutu var fakat

biz bu Komisyonda bu meseleyi dijitalleşmeye indirgeyecek olursak asıl gerçeği, toplum güvenliğini, çocuk güvenliğini, çocuk korumayı es geçmiş oluruz ve bu, bence bu Komisyonunun derinliğine de yakışmaz. Bir parçasıdır ama buraya boğmamak lazım, burayla sınırlandırmamak lazım, gelen kurumların da meseleyi burayla sınırlı tutmaması lazım, Komisyonun önünü açarken, öneriler sunarken çok boyutlu öneriler sunulması lazım.

Bu konuda ben de hemcinsime, Fatma Hanım'a teşekkür edeyim; gerçekten çok nitelikli bir sunumdu, eleştirdiğim ve katılmadığım yerler olmasıyla birlikte, kadın dayanışmasıyla bugün buradaki katkıları için teşekkür ediyorum ve şunun da altını çizeyim: Ayrımcılık olarak anlaşılmasın, bir kadın bir mevkiye gelmişse bir erkek 50 emek veriyorsa bir kadın 500 emek vererek oraya geliyordur; dolayısıyla, bulunulan yerin kıymeti ve yapılan işler bu vesileyle daha büyük öneme sahip de diyeyim.

TİHEK'e sorum olacak: Son yıllarda kurumunuza okullarda yaşanan şiddet, akran zorbalığı ve ayrımcılığa yönelik kaç başvuru yapıldı, çocuklardan gelen kaç başvuru yapıldı ve bu başvuranların kaçı çocuktu, kaçı velilerinden geldi?

Bu vesileyle şunu da ifade edeyim: Bu kurum doğrudan çocukların kendini ifade edebildikleri bir kurum olması sebebiyle de çok önemli bir kurum, çocuk katılımının olduğu bir kurum. Ne kadar genelleşmiş, ne kadar çocuğun haberi var, bununla ilgili bir çalışmanız var mı, onu da merak ediyorum ama çocukların gündemine almamız gereken kurum, çocukların doğrudan başvuru yapmasının çok kıymetli olduğu bir kurum. Dolayısıyla, biz, kamu spotlarıyla, konuşmalarla, yapılacak olan birtakım çalışmalarla bu kurumun yaygınlaşması gerektiğini düşünüyoruz.

Kaç çocuk size başvurdu ve başvuran çocukların okullarda yaşanan şiddetle ilgili kısmı ne kadar, onu merak ediyorum. Aynı zamanda kuruma başvurular arasında hak ihlali ve ayrımcılık olarak alt başlıklandırdığınız kaç olay var? Şunu merak ediyoruz: Okullarda ayrımcılık ve çocuk hak ihlalleri sizin kurumunuza ne kadar ulaşıyor? Bunun verisi sizde ne kadar? Aynı zamanda okullarda şiddeti tetikleyen unsurlar olarak değil, etnik kimlik, sosyoekonomik statü, cinsiyet ve inanç temelli ayrımcılık vakalarında TİHEK'e çocuklar tarafından yapılmış bir başvuru var mı? Buna dair özel bulgularınız var mı? Kurumunuzun ulusal önleme mekanizması olarak yatılı okullar, pansiyonlar, rehabilitasyon merkezleri gibi alanlarda çocukların maruz kalabileceği kötü muameleleri ve şiddeti önlemek adına ne sıklıkla saha denetimi yaptığını, buradaki mekanizmanın nasıl işlediğini de merak ediyorum. Şiddeti yalnızca güvenlik ve dijital risk çerçevesinde ele almak yerine toplumsal ve yapısal kök nedenleri inceleyen çalışmalarınız da var mı? TİHEK Millî Eğitim Bakanlığında bu konuda herhangi bir somut politikaya, bir çalışmaya sahip mi?

Ayrıca, 6698 sayılı Kanun'da çocuklara ait kişisel verilere ilişkin ayrı bir tanım ve özel koruma rejiminin öngörülmemesinin önemli bir yasal boşluk oluşturduğunu düşünüyoruz. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve çocuğun üstün yararı ilkesi gereğince çocukların kişisel verilerinin yetişkinlerden farklı ve daha yüksek koruma standartlarına tabi tutulması gerekiyor. Bu doğrultuda kanunda çocukların kişisel verilere özgü tanım, işleme şartları ve ek güvenceler getirilmesine yönelik bir yasal düzenleme olması gerektiği hakkında siz ne düşünüyorsunuz? Bununla ilgili başka sorular da geldi. Okullarda velilere imzalatılan matbu muvafakatnamelerin veya açık rıza metinlerinin dayatma hâline geldiği yönündeki şikâyetlere karşı sizin kurumunuzun tutumu nedir? Okullarda yaşanan şiddet veya akran zorbalığı olaylarında çocukların görüntülerinin sosyal medyada veya basında yer almasıyla ilgili kurumunuzun resen inceleme başlatma gibi bir durumu var mı? Bu konuda yaptırımlar ne durumdadır? Bunları karışık soruyorum bu arada. Mevcut KVKK çerçevesinde çocukların kişisel verilerinin korunmasında en kritik yasal ve uygulamadaki boşluklar sizlere göre nedir?

Son olarak, çocukların kişisel veri mahremiyet bilincini kazanması adına bu konunun bağımsız bir zorunlu ders olarak müfredata girmesi konusunda siz çözüm yoluna giderken bunun olası bir yöntem olduğunu düşünüyor musunuz diye sorayım.

Değerli sunumlar için teşekkür ederim.

Sanırım yazılı olarak alacağız çünkü kalmayabilirim sonuna doğru, bir konuşmam var Genel Kurulda ama yazılı olarak alabiliriz ya da tutanaklardan biz takip ederiz.

Teşekkür ediyorum.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Bana soru sormadınız değil mi Vekilim?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Size de sordum, sizin kurumunuzla ilgili, ilk soruların tamamı sizinle ilgiliydi; ayrımcılık başvurusu, çocuk hak ihlali başvurusu...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sizi çok takdir ettiği için, siz o arada soruları...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Eleştirmedim, soru sordum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - İbrahim Özyavuz Bey, buyurun.

İBRAHİM ÖZYAVUZ (Şanlıurfa) - Çok teşekkür ediyorum Başkanım.

Öncelikle, bütün kurumlarımıza sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum ve özellikle Sayın Vekilime teşekkür etmek istiyorum çünkü net ve sonuca vurgu yapan ifadeler kullandığı için, sunumunu daha iyi anlayabildik. Net olarak ifade ettiği için teşekkür etmek istiyorum.

Kurumlarda tabii, yasalarla ilgili bazı açıklamalar oldu cevaplarda. Burada yasaları zaten biz biliyoruz az çok ve incelediğimizde de görürüz neyin bağlayıcı olup olmadığını ama önemli olan, Sayın Başkanın mesela hastaneyle ilgili sorduğu soruya bir tek kelimeyle cevap verilebilirdi, "Vermesi gerekiyor." demeniz yeterliydi yani yasanın onu bağlayıcı olup olmaması, o sizin daha önceden görmüş olduğunuz bir gerçek, bizim de gördüğümüz bir şey ama "Verilmiş mi, verilmemiş mi?" sorusuna da "Verilmeliydi." demek lazım.

Şimdi, kurumlara sorularımı soracağım müsaadenizle. Milliyetçi Hareket Partisi olarak devletin vatandaşına karşı koruyucu ve çözüm üreten bir anlayışla hareket etmesi gerektiğine inanıyoruz. Kurumunuza okullarda yaşanan şiddet, akran zorbalığı ve eğitim hakkının ihlaline ilişkin yapılan başvurular incelendiğinde hangi idari eksiklikler fazla öne çıkmaktadır? Kamu Denetçiliğine sordum, Sayın Vekilime.

İkinci sorum: Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından eğitim alanında verilen tavsiye kararlarının ilgili kurumlar tarafından uygulanma oranı nedir? Tavsiyelerin bağlayıcılığını güçlendirecek yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğunu düşünüyor musunuz? Yine

aile, okul ve kamu kurumları arasındaki koordinasyon eksikliği birçok olayın büyümesine neden olmaktadır. Kurumunuz bu koordinasyonun güçlendirilmesi için hangi önerileri geliştirmektedir?

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna yönelik sorularım: Yine Milliyetçi Hareket Partisi olarak insan hakları ile kamu düzeninin birbirini tamamlayan iki temel unsur olduğuna inanıyoruz. Sizce çocuklarımızın güvenli eğitim hakkını tehdit eden en önemli insan hakları ihlalleri nelerdir? Son yıllarda akran zorbalığı, dijital zorbalık ve ayrımcı söylemlerin arttığı görülmektedir. Mevcut mevzuat bu sorunlarla mücadelede yeterli midir, yoksa yeni hukuki düzenlemelere ihtiyaç var mıdır? Millî ve manevi değerler ile insan hakları bilincinin birlikte verilmesinin okul şiddetinin önlenmesine katkı sağlayacağını düşünüyor musunuz? Bu konuda önerileriniz nelerdir?

Kişisel Verileri Koruma Kurumuna yönelik sorularım: Çocuklarımız artık yalnızca okulda değil dijital platformlarda çeşitli tehditlerle karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle sosyal medya üzerinden yapılan zorbalık, tehdit ve kişisel verilerin izinsiz paylaşılması konusunda mevcut mevzuatı yeterli görüyor musunuz? Milliyetçi Hareket Partisi olarak dijital egemenliğin millî güvenliğin bir parçası olduğuna inanıyoruz. Çocuklarımızın dijital ortamda korunması amacıyla sosyal medya platformlarının hukuki sorumluluklarının artırılması gerektiğini düşünüyor musunuz? Yapay zekâ uygulamalarının eğitimde hızlı yaygınlaştığı günümüzde çocuklarımızın kişisel verilerinin korunmasına ilişkin yeni yasal düzenlemelere ihtiyaç görüyor musunuz?

Ve üç kuruma birden soruyorum: Yine Milliyetçi Hareket Partisi olarak inanıyoruz ki güçlü devlet ancak güçlü aileyle, güçlü aile ise millî ve manevi değerlerle yetişen sağlıklı nesillerle mümkündür. Bugün çocuklarımızın karşı karşıya bulunduğu riskler yalnızca güvenlik meselesi değil, aynı zamanda kültürel, ahlaki ve dijital bir meydan okumadır. Bu çerçevede, kurumlarınızın görev alanı bakımından Türkiye'nin çocuklarını daha etkin koruyabilmek için hangi yeni yasalar düzenlenmeli ve kurumsal iş birliği modellerini Türkiye Büyük Millet Meclisine önerir misiniz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sayın İbrahim Özyavuz Bey'e teşekkür ediyoruz.

Aynı zamanda İbrahim Bey sorularını Başkanlık Divanı üyesi olarak da Komisyon üyesi olarak da sormuştur. Kayıtlara geçmesi açısından onu da değerlendiriyoruz.

İBRAHİM ÖZYAVUZ (Şanlıurfa) - Teşekkür ediyorum Başkanım, sağ olun, sağ olun.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, şimdi ben sözü Sayın Hasan Arslan Bey'e veriyorum.

Buyurun Sayın Milletvekilim.

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Sunumlarını yapan değerli arkadaşlara da teşekkür ediyorum.

Fatma Hanım'ın özellikle "Çocuklarda dip dalga geliyor." şeklindeki ciddi uyarısına katıldığımı ve önemli bulduğumu beyan etmek isterim.

KVKK Başkan Yardımcımız Cihan Bey'e soracağım ben, bu yine Başkanlığınızın sorusuyla alakalı. "Kurumlar hukuki işlevleri yerine getirmek açısından bu verileri, Sağlık Bakanlığındaki verileri paylaşabilir." dediniz ama pratikte, sahada sanırım bu konuda sıkıntı yaşanır. Ben de eski bir bürokratım, bunun açık olması gerektiğini düşünüyorum. "Hukuki amaçla kullanılacak, kullanılması gerektiği durumda verilerin verilmesi." dediğiniz zaman Sağlık Bakanlığı burada tereddüt yaşıyor. Bu konuda bizim ciddi bir harekete geçmemiz lazım. Özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartlarını içeren 6'ncı maddenin (3)'üncü fıkrasına göre yani (e) bendinde aslında toplum sağlığıyla alakalı, koruyucu hekimlikle alakalı bir husus var. Sağlık Bakanlığı bu verileri işleyebiliyor ama bizim burada okullarda yaşanan olaylarda, sorunlarda gördüğümüz, kurumlar arasındaki iletişimsizlik. Sağlık Bakanlığı hastaneye sevk edilen, psikiyatrik rahatsızlığı olduğu bilinen öğrencilerin sağlık verisini KVKK nedeniyle paylaşmıyor. PDR uzmanları bu paylaşılmadığı için aileden bilgi alamazsa ne yapacağını bilmiyor ve bir koordinasyonsuzluk yaşanıyor. Eğer biz çocuklarımızı koruyacaksak... Sağlık Bakanlığında da bu psikiyatrik rahatsızlıklar, bazı önlenebilir durumlar açısından koruyucu hekimlik kapsamında değil aslına bakarsanız, belki koruyucu hekimlik kapsamına alınırsa başka ilave bir şeye gerek kalmaz ama alınmazsa, Başkanımızın sorduğu soruya göre de burada sadece hukuki işlemler açısından verilerin işlenmesi değil de kurumlar arası, Millî Eğitim ile Sağlık Bakanlığının iletişimi ya da işte, bazı kurumların iletişimi açısından, özellikle bizim konumuzla alakalı Millî Eğitim ve Sağlık Bakanlığı paylaşımları açısından özel bir madde ilave etmek gerekebilir diye düşünüyorum. Bu konuya bakış açınızı merak ediyorum.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Biz teşekkür ederiz.

Şimdi, Başkan Vekilimiz Lütfiye Selva Çam Hanımefendi'ye sözü veriyorum.

Buyurun efendim.

LÜTFİYE SELVA ÇAM (Ankara) - Ben de tüm sunum yapanlara çok çok teşekkür ediyorum.

Ben de vekilimizi ayrı tutarak sorularıma başlamak istiyorum.

"Özellikle suç işlemeden çocuğa ulaşabilmek." dediniz Fatma Benli Vekilim; gerçekten, bizim de Komisyon olarak yapmaya çalıştığımız aslında bu olacak yani suç işlemeden çocuğa ulaşabilmek. Çok güzel bir çalışma olmuş, yedi ayda 15 okul, 3.300 öğrenci diye notlarımı almışım. Burada nasıl bir yol izlediniz? Yani talep gelince mi gittiniz, yoksa -kendi kriterleriniz neydi açıkçası, bunu öğrenmek istedim- her başvurana mı gidiyorsunuz?

Bir diğer sorum, CİMER'e başvuru olması öğretmenlerimizi olumsuz etkiliyor. Bu konuda bir veri var mı elinizde? Çünkü bu bizim de gündemimize çok getirildi öğretmenlerimiz tarafından da ama yetkili kişilere sorduğumuzda bunun çok da gerçekçi olmadığı çünkü çok aşamalardan geçirildikten sonra ancak bir müdahale olduğu veya gerçek mi değil mi, bunlara bakıldığı konusunda... Yani bu artık kulaktan kulağa yayılan bir şey mi, yoksa gerçekten sizin elinizde bir veri var mı, onu merak ediyorum.

Aynı şekilde, sizin önerilerinizi dikkate alınıyor mu? Özellikle çocukların şiddetten korunması konusunda bugüne kadar verdiğiniz tavsiye kararları varsa bu önerileriniz dikkate alındı mı, onu öğrenmek istiyorum.

Bir de tabii, çok altını çizdiniz, ben de katılıyorum, az önce vekilimiz de söyledi yani değişen bir çocuk tipolojisi var ve dip dalga olarak geliyor, çok dikkat etmemiz gerekiyor. Son beş yılda okul şiddeti, akran zorbalığı ve güvenli okul hakkına ilişkin kurumunuza kaç başvuru yapıldı? Hani bu başvuruların içeriği varsa onları da bizimle paylaşırsanız Komisyonumuzun raporu için gerekli olabilir diye düşünüyorum.

Bir de şiddeti konuştuğumuz zaman, kadına şiddet, okuldaki şiddet, öğretmenlere yapılan şiddet, çocuk şiddeti, akran zorbalığı; bunlara bir bütün olarak baktığımızda aslında birbirine bağlı konular olarak görüyorum ben. Bu konuda sizin tespitleriniz var mı başvurulardan? Bu da çok önemsediğim bir konu.

Bir de sosyal ara buluculuk önerisi olmuştu bir önceki toplantıda bize gelen akademisyenlerimiz tarafından, sosyal ara buluculuk bir çözüm olabilir mi sizce? Bu konuda da geçmiş çalışmalarınızdan kaynaklı olarak bize bir öneriniz olacak mı?

Şimdi tabii, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna sorum olacak. Pek çok kitap ve uygulama var, biz de onları talep ettik, siz bize vereceksiniz, öyle söylediniz. Bu konuda okullara bilgilendirme yapıyor musunuz, Millî Eğitim Bakanlığıyla yakın çalışma hâlinde misiniz? Kaç okula, kaç öğrenciye ulaştınız? Ve bu okul çalışmalarınızdan sonra bir etki analizi oldu mu? Gittik, eğitimi verdik ama ondan sonra ne oldu yani onu bilebiliyor muyuz? Bu konuyla ilgili bir bilgi verebilirseniz sevinirim.

Diğer bir konu, akran zorbalığı, ayrımcılık, dijital şiddete ilişkin Türkiye'nin düzenli izlediği bir veri seti sizce olmalı mı? Ve bu verilerin takip edilmesi konusunda sizin öneriniz varsa onu da değerlendirmek isteriz.

Tabii, KVKK, bizim neredeyse bütün toplantılarımızda sizin kurumdan bahsedilmeden geçilmedi; ben de tabii, tekrar etmek istiyorum yani bir kanuni düzenlemeye ihtiyaç var mı? Bu verilerin rehberlik servisleri, okul yönetimi, sağlık ve kolluk birimleriyle paylaşılması noktasında bir hukuki düzenlemenin gerekliliğini siz öngörüyor musunuz? Bu konuda bize bir yol çizerseniz çok iyi olur.

33 ilde gerçekleştirilen eğitimlerden bahsettiniz; aynı, önceki sorumu yineliyorum: Eğitim sonrası ne oldu? Yani geldiler, eğitimi verdiler, gittiler ama ondan sonrasını bilebiliyor muyuz, bir etki analizi var mıdır? Kamu spotlarından bahsettiniz. Bu kamu spotları hangi saatte yayınlanıyor? Çocukların ulaşabileceği, çok izlediği çizgi filmler var, bunların aralarında mı oluyor? Yani yoksa "Biz kamu spotu yaptık, teslim ettik, bundan sonra ne oluyorsa bilmiyoruz." gibi bir durumda mıyız? Etkili oluyor mu sizce? Bunu da sormak isterim.

Bir de çok güzel çalışmalarınız var. Okullar açıldığında -akıllı tahtalar var, akıllı tahta olmayan yerlerde, diyelim, öğretmenlerimiz var- yani sizin bu bilgilendirmelerinizi, çocukların verilerini paylaşmaması noktasındaki yaptığınız bu kamu spotlarını en azından okulun açıldığı ilk günde öğretmenlerimiz aracılığıyla çocuklara ulaştırabilir miyiz? 81 il, 922 ilçemizde ve köylerimizde Millî Eğitimle böyle bir iş birliği yapılabilir mi?

Ortaöğretimden liseye geçişlerde dosyanın gitmediği yani veri dosyasının, çocukların veri dosyasının liseye geçirilmediği noktasında bir bilgimiz var bu konuşmalarda. Bunu kişisel verileri koruma mı diye değerlendirmeliyiz yoksa kişisel verileri saklama diye mi değerlendirmeliyiz? Buna bir engel var mı sizce? Bu da bir sorum olsun.

Son olarak da ben 3 konuşmacımıza da sormak istiyorum. Az önce girişte Fatma Hanım haberlerde paylaşılan bir görüntüden bahsetti, gerçekten beni de çok rahatsız etmişti yani pek çok platformda da gördüm, sadece televizyonda değil, sosyal medyada da o çocuğun hırpalanma videosu neredeyse viral oldu. Şimdi, buna baktığımızda bu insan hakları ihlali olarak değerlendirilemiyor mu? Yani bu çocuğun sonuçta görüntüsünü belki ben tanımıyorum, biz tanımıyoruz ama onun mahallesindeki insanlar tanıyor, çevresindeki insanlar tanıyor; kişisel verinin korunması adına da bu görüntüler yasaklanamaz mı? Yani bizim bunun için bir kanun yapmamıza gerek var mı yoksa mevcut kanunlarımız buna yeterli mi?

Ben her birinize çok çok teşekkür ediyorum sunumlarınızdan dolayı.

Başkanım, biraz uzun tuttum, kusura bakmayın, teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Son derece isabetli Başkanım, çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Ali Öztunç Bey, sizde söz, buyurun.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Evet, teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Fatma Benli Vekilimiz tabii, bir avantaj kullandı, geçmiş dönem milletvekilliği avantajı. Niye? Çünkü komisyonu biliyor, çünkü Parlamentoyu biliyor ve "Komisyon ne istiyor acaba benden?" diye düşündüğünde böyle sunum yapıyor, gayet de güzel sunum yaptı. Ben de kutluyorum, istediğim, duymak istediğim şeyleri de duymuş oldum. Tabii, herkes Fatma Hanım'ın sunumunu beğendi, kimi hemcinsi olduğu için ama ben yani cinsiyetten dolayı değil, doğru bir sunum, güzel bir sunum yaptığı için ya da Kerim Efe'nin annesi olduğu için de değil yani gayet güzel bir sunum yaptığı için ben kutladım kendisini.

RTÜK konusunda konuştu. Fatma Hanım, RTÜK Kanunu değişmeli, başka çare yok. Yani ben eski bir Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyesiyim, arkadaşlar biliyorlar, RTÜK Kanunu'nda o kadar çok boşluk var ki 6112 sayılı Yasa yıllar önce çıkmış bir yasa, o zaman ile bu zaman arasında dağlar kadar fark var, o zamanki yayıncılık ile bu zamanki yayıncılık arasında dağlar kadar fark var. Reklam pastası azaldı, internet medyasına geçti reklam pastası, dolayısıyla televizyonlar para kazanmak için vurdu kırdı, silah; işte, bakıyorsunuz, diziler de inanılır gibi değil yani kimin ne yaptığı belli değil; felaket durumda çünkü para kazanmak istiyorlar. Bir televizyon bunu yapınca diğer televizyon da aynı şeyi yapıyor, dolayısıyla RTÜK Kanunu'nun değişmesi gerekiyor. Daha önce örneğini vermiştim, Almanya'da silahın dizilerde, filmlerde gösterilmesi yasak yani Almanya'nın üst kurulu buna izin vermiyor, gereken ceza neyse de kesiyor. Bu özgürlüğü kısıtlama falan da değil arkadaşlar yani bu başka bir şey. O yüzden RTÜK Kanunu'nun değişmesi gerekiyor. RTÜK'ün yapısı da değişmeli yani siyaset RTÜK'ten çıkmalı. Evet, doğru, her siyasi parti yine 1 üye olur, 2 üye olur, aldığı oy oranına göre, Parlamentoda dağılımına göre üye belirleyebilir; buna bir şey demiyorum ama buna ilaveten üniversitelerden temsilci olmalı, iletişim fakültelerinden, 1 üye, 2 üye iletişim fakültelerinden gelmeli, 1 üye belki meslek gruplarından gelmeli, meslek örgütlerinden gelmeli, dolayısıyla siyaset çıkarsa RTÜK'ten RTÜK kararlarını siyasi vermez. Benim de üyesi olduğum dönem dâhil, RTÜK'ün daha önceki dönemleri dâhil, yani ANAP dönemi, Doğru Yol dönemi dâhil RTÜK her zaman siyasete bakarak şekillenmiştir. Sadece bu döneme mahsus bir özellik değildir bu. Bu dönem özellikle Ebubekir Bey döneminde biraz artmıştır bu ama sonuçta siyasi kararlar veriyor. Siyasi karar verdiği zaman da işte "x" kanalındaki ihlali görmüyor, "y" kanalındaki ihlali görüyor. Çünkü "y" muhalif "x" muhalif değil. O yüzden de izliyorsunuz işte, çok kötü dizileri, filmleri izlemek zorunda kalıyor çocuklarımız ve bizler.

Şimdi, Kişisel Verileri Koruma Kurumundan beklentimiz neydi? "Ne yapmak gerekiyor? Yani Türkiye'nin bu sorunla bir daha karşılaşmaması için, çocuklarımızın daha huzurlu okullara gidebilmesi için ne yapmak gerekir?" sorusuna bir yanıt alamadık. Başkanın sorusu netti, şuydu: Çocuk, Maraş'taki çocuk İstiklal Marşı okunurken bayılıyor, hastaneye götürülüyor. Hastanede doktor kolunda bir kesi olduğunu fark ediyor. Bunu, babası Emniyet Müdürü olduğu için "Emniyete bildirilsin mi, bildirilmesin mi?" tartışmasında doktor bildiriyor, Emniyete gidiyor sonuç, Çocuk Şubeye yazısı gidiyor. Buradan sonra size soruluyor: Çocuk Şube bunu okul idaresine bildirirse Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na aykırı mıdır, değil midir? Okul idaresi öğretmene söylediği zaman, rehberlik öğretmenine, sınıf öğretmenine ya da diğer öğretmenlerine "Bakın, bu çocukta böyle bir sorun var." dediği zaman o çocuğun kişisel verilerini korumasıyla ilgili bir sıkıntı olur mu, olmaz mı? Eğer olursa bunu düzeltmek için ne yapmak gerekiyor? Olmaz ise bu yönde bir çalışma yapılması gerekmiyor mu? En azından sizin kurumunuzun valilikler üzerinden ya da Millî Eğitim Müdürlükleri üzerinden çeşitli bilgilendirmeler, eğitimler vermesi gerekmiyor mu?

Benim başka da sorum yok. Ben bir kez daha tüm arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Birazdan Genel Kurula geçeceğim, konuşmam var. Bugün son toplantımız. İyi bir çalışma oldu, bunu Komisyonumuza aktarmak istiyorum. Gerçekten, iktidarıyla muhalefetiyle bütün arkadaşlarımızın oy birliğiyle kurulmuş bir Komisyon ve kimse kimsenin gönlünü kırmadan, konuya, meseleye siyasetüstü bakarak güzel bir çalışmayla bir sona doğru gidiyoruz.

Raporun ben olumlu olacağını düşünüyorum, muhalefet şerhine ihtiyaç kalmayacağını düşünüyorum çünkü dediğim gibi, bu hepimizin çocuklarının geleceğinin sorunu, siyasetüstü bir mesele. Galiba ekim ayı gibi raporlaşır ve ekim ayı gibi işte kanun önerilerimiz gündeme gelir.

Sayın Yusuf Beyazıt Bey ayrıldılar, onun nezdinde bütün arkadaşlarımıza, Sayın Başkana da bir kez daha teşekkür ediyorum, emeklerinize sağlık diyorum.

Teşekkürler.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Aynı şekilde ben de katılıyorum. Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI LÜTFİYE SELVA ÇAM - Biz çok teşekkür ediyoruz, hem size Ali Bey hem Şenol Hanım'a ve tüm Komisyon üyelerimize ayrı ayrı ben de teşekkür ediyorum Başkanımızın adına.

İnşallah, tatil döneminde de yapacağımız çalışmalardan mutlaka haberiniz olacak; eylül, ekim ayında da tekrar bir araya geliriz.

Şimdi sözü Sayın Mahmut Tanal'a bırakıyorum.

Buyurun Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli milletvekilleri, kurumlarımızın değerli temsilcileri, basın mensupları; hepinizden geç geldiğim için ayrı ayrı özür diliyorum.

Evet, yani benim sunumlarınızı keşke dinleme fırsatım olsaydı ama aldım, okuyacağım ve bu süre içerisinde ufak bir göz gezdirmeyle eğer yanlış bir şey söylersem lütfen beni düzeltiniz, peşinen de yanlış söyleyeceklerim için de özür diliyorum. Amacım yanlış söylemek değil ama kısa süre içerisinde tespitlerim bu.

Şimdi, "Okullarda Dijital Riskler, Siber Zorbalık, Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması" Doktor Cihan Bey'in açıklaması, sayfa 7 der ki: "Türk Medeni Kanunu uyarınca çocukların kişisel verilerinin işlenmesi bakımından yasal temsilcisinin rızasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilecektir." Yani bunu "Rıza olmadan işlenmiyor." diye sonucu anlıyorum. Fakat, yaptığımız ziyaretlerde şu anlaşıldı: Çocuk psikolojik anlamda eğer bazı ilaçlar kullanıyorsa aileler bu ilaçlar kayda geçtiği için, çocuk ileride askerî okullara veyahut da pilot olarak veyahut da Emniyetle ilgili birimlere geçtiğinde bunlar karşısına çıkıyor ve çocuklar mümkün olduğunca bu ilaçları almıyor, tedavi yapmıyor ve bu sorun olarak bizim karşımıza çıkıyor ama burada da baktığımız zaman, ailenin rızası ancak olursa işleniyor. Peki, bunlar nasıl işleniyor? Maalesef işleniyor arkadaşlar, işleniyor. Yani, kanun bir yana, uygulama bir yana. Onun için, kanun bunu öngörmediği hâlde işleniyor ve bu sebepten de... Bunu öğretmenler de söyledi, dinlediğimiz doktorlar da söyledi ancak il sağlık müdürünün birisi dedi ki: "Efendim, işleniyor ama çocuk eğer iyileşmişse müracaat ettiğinde bu kaydı siliyoruz." İşleniyor ama çocuk iyileşmişse müracaat ettiğinde siliniyor ama kimileri de "Maalesef silinmiyor." diyor.

Şimdi, buradan şuraya gelmek istiyorum arkadaşlar: Burada hukukçu arkadaşlarımız çok. Bir insan öldürmenin zaman aşımı yirmi beş yıldır. Siz beni öldürseniz, kaybolsanız; yirmi beş yıl sonra yakalansanız maalesef zaman aşımı uygulanıyor. Ya, arkadaşlar, benim 5 yaşındaki kullandığım ilaç, gelmişim 30 yaşına, yirmi beş yıl önceki bir olay, üstünden yirmi beş yıl geçmiş; bu niye benim karşıma çıksın? Sizden istirham ediyorum yani burada, bir sefer, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun bence tam görev alanı burası. Yani biz kanunda, "suçta ve cezada eşitlik" deriz, özgürlüklerin sınırlanmasında "orantılılık ve ölçülülük" deriz. Bu -Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu açısından tam görev alanına giren- orantısız bir şey değil midir arkadaşlar? Bu ölçüsüz bir şey değil midir? Onun için, bence bu konunun ayrıntılı irdelenmesi gerekir.

Fazla uzatmamak adına... Yine aynı şekilde, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, evet, burada -aldım ben bunları, inceleyeceğim ama- incelemeleri yapmışsınız; dezavantajlı gruplarla, Roman çocuklarla ilgili hiç görüştünüz mü, hiç görüşmeleriniz oldu mu, çocukların durumu ne? Mevsimlik tarım işçileri... Hani "eşitsizlik" diyoruz ya, eşitsizliğin işte tam bam teli. Nisanın 1'inde mevsimlik tarım işçileri gidiyor, çocuklar onlarla birlikte gidiyor; kasımın sonunda okullarına geri dönüyor arkadaşlar. Mevzuata bakarsanız var mı çözümü? Var. Nedir mevzuat? Cumhurbaşkanlığının 2024/5 sayılı mevsimlik tarım işçileriyle ilgili genelgesi ve Millî Eğitim Bakanlığının genelgeleri uyarınca güya bu çocuklar gittikleri yerlerde eş güdümlü olarak misafir öğrenci kaydedilir, eğitimlerden geri kalmaz ama fiilî uygulama bu mudur? Yok arkadaşlar. Hani arkadaşlar "mevzuat" vesaire... Fiilî uygulama bu değil ki. Çocuklar okul yüzünü görmüyor, çocuklar elektrik görmüyor, çocuklar su görmüyor, içme suyu görmüyor, banyo görmüyor. Yani METİP'in en güzel yerleri işte burada, Polatlı'da var, bir de bizim Ordu'da var. Gidin Ordu'da -daha geçen gün beni aradılar- yaptıkları duş alma yerlerinin kapıları yok arkadaşlar.

Onun için, burada sizden istirhamım, bu konularda hakikaten özellikle, Romanlarla ilgili... Bu toplum o insanlarla birlikte aynı binada oturmuyor ya dışlandıkları için, çocuklarla aynı sınıfta okutulmuyor dışlandıkları için. Yani niye benim çocuğum ile onlar

aynı sınıfta okumasın? Niye ben onlarla aynı binada oturmayayım? Niye onlarla aynı mahallede oturmayayım? Yani bu kanayan bir yara. Bu konuda Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun, kişisel verileri korumayla ilgili Kişisel Verileri Koruma Kurumunun, işte bu aldıkları ilaçlarla ilgili... Hatta bunu bir yerde söyledim, arkadaşlar "Yok, ücretsiz..." Ama değil. Yani Anayasa'nın 10'uncu maddesinde -değerli üstadım dedi ki pozitif ayrımcılık- pozitif ayrımcılığı getiriyor, çocuklarla ilgili de getiriliyor, dezavantajlılarla ilgili de getiriliyor. Ya, arkadaş, bu ilaçları aile almıyorsa biz ücretsiz verelim; verelim ki bu çocuk tedavi olsun. Yani güya Sağlık Bakanlığının bir genelgesi var, diyor ki: "Tedavi gördükleri ister özel hastane olsun ister devlet hastanesi olsun çocuklar ücretsiz tedavi olur." Genelge var ama uygulama... Allah göstermesin, burada aşağı yukarı herkes çocuk veya torun sahibi, olmayan arkadaşlara da Allah inşallah ileride verir veya o da onların tercihi, ona saygı duymak lazım. Yani özel hastaneye gidiyorsa parasını veriyor, eğer özel sağlık sigortası yoksa para ödüyor. Bu genelgeler de uygulanmıyor ki yani bu konuda bugünkü kurumlar demokrasimizi, insan haklarımızı, insanlık onurunu, insanların kaliteli yaşamını daha ileriye taşıması için kuruldu. Bu 4 kurum kurulduğu zaman ben yine vekildim. Yani diyeceksiniz "Ya, senin de hakikaten bayağı ömür geçmiş." Doğru, yine vekildim, amacımız demokrasimizin daha ileriye gitmesiydi ama gitmedi arkadaşlar. Yani burada -Allah sağlık versin- hakikaten, Şeref Malkoç anılacak biri; Malkoç geçti denilebilir Kamu Denetçiliği Kurumundan. Onunla birlikte bu Kurum duyuldu ama onunla birlikte radikal kararlar alındı iktidara karşı, iktidarı sevdiği hâlde, bakın. Geçmişte aynı kökenden gelen milletvekili olduğu hâlde, bile bile "lades" diye diye iktidarın istemediği kararları verdi. Dilerim ve isterim Değerli Fatma kardeşim, aynı şeyi istiyorum ama alamıyorum; bir Malkoç daha gelmedi kuruma. Ha, Malkoç gibi, diğer kurumların başına da gelmiş olsaydı ne olurdu? Daha da etkili olurdu çünkü mesela Türkiye Eşitlik Kurumunun yaptırım yetkisi daha ağır, resen hareket etmesi var, kararların bağlayıcılığı var; o duyarlılığı oradan göremiyoruz, onu da görmek istiyoruz.

Teşekkürler.

Çok uzattıysam, özür diliyorum.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Estağfurullah.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Kalbinizi kırdıysam da özür diyorum ama içimden geçen objektif şeyleri söyledim, kusura bakmayınız.

OTURUM BAŞKANI LÜTFİYE SELVA ÇAM - Teşekkür ediyoruz Sayın Tanal.

Şimdi de sözü Sayın Latif Selvi'ye bırakıyorum.

Buyurun Başkanım.

LATİF SELVİ (Konya) - Değerli Başkanım, kıymetli arkadaşlar; benim de birkaç sorum var.

Fatma Hanım'a sorum: Birçok konuda doğrudan görüşmeler yaparak önemli çalışmalar yapıyor ve bunları raporluyor, ilgili kurumlarla görüşüyorsunuz. Bu önerileriniz ne kadar karşılık buluyor, bu hususta değerlendirmeniz nedir? Bu da önemli.

Yine, İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumumuza iki sorum olacak. Önemli eğitim çalışmaları yapıyorsunuz, raporlamalar yapıyorsunuz. İnsan hakları temelli olarak bu çalışmalar son derece kıymetli ancak iki tane sorum var. Birincisi: Bu eğitim çalışmalarının alanda oluşturmuş olduğu etkiye dönük herhangi bir alan araştırması yapıyor musunuz veya bu çalışmaları yeterli görüyor musunuz? İkincisi: Yıllık ve tematik raporlarınızı araştırmaya dayalı mı hazırlıyorsunuz, yoksa işte birtakım bilimsel çalışmalar çerçevesinde mi raporlanıyor? Bunları sormak istedim.

Yine, Kişisel Verileri Koruma Kanunu... Ben şöyle bir şey söyleyeyim: Özellikle bilgi paylaşımıyla ilgili, bırakın, herhangi bir insana bilgi paylaşımı şurada dursun, bilgiyi depolayan ve kamu tarafından bilgi toplamakla yetkili olan kurumlar bile birbiriyle bilgi paylaşımında bulunmuyor. Siz "rehber öğretmenlerin görevi" dediniz. Sağlık Bakanlığının rehber öğretmenlerimizle herhangi bir yeterli bilgi paylaşımında bulunmadığını bu süreçlerde gördük. Yani aileden derme çatma öğrendikleriyle birtakım şeyleri ifade etmeye çalışıyorlar. Burada bunun temel sebebi olarak da şunu gördüm: Mesela siz çocuk verileriyle ilgili, işte, kimlik, iletişim, eğitim bilgileri, özel nitelikli veriler, görüntü, ses verileri... Şimdi, baktığımız zaman çocuğun bilgileri belki birçok yerde paylaşılıyor ama bir kurum istediği zaman bu bilgilere erişim Kişisel Verileri Koruma Kanunu'na takılabiliyor. Bu hususta bir öneriniz var mı? Yani işte yasal olarak "Bu veriler paylaşılabilir." deseniz de kurumlar bilgi paylaşımında çok ketumlar; hatta istihbarattan bir bakanlık bilgi istiyor, "Bilgi içindir, belge olarak kullanılamaz." diyerek bilgi veriyor. Şimdi, bu bilgi ne işe yarayabilir? Yani en azından bir bilgilenme, bunun ötesinde bir amaca hizmet etmiyor.

Yine, "Çocukların erişmemesi gereken içeriklere ulaşması engellenmelidir." diyorsunuz. Engellenebiliyor mu sizce? Boşluk nereden kaynaklanıyor eğer engellenemiyorsa?

Yine bir başka konu: Ceza kestiğinizi söylediniz. Cezanın dışında herhangi bir yaptırımınız veya ilgili kurumların yaptırım yapmasına dönük olarak bir etkiniz söz konusu mu?

Yine, bir başka konu da şu: Birtakım sosyal medya platformlarından bahsettiniz; işte, TikTok, Instagram, Facebook, YouTube, X, Discord vesaire gibi. Şimdi, bunlarla ilgili bir olumsuzluk gördüğünüz zaman ihlallerin giderilmesi için bir yaptırım önerisi gerekir mi?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI LÜTFİYE SELVA ÇAM - Biz de teşekkür ediyoruz.

Şimdi, konuşma sırasına göre ben sözü bırakacağım. Sözü ilk önce Kamu Denetçisi Sayın Avukat Doktor Fatma Benli Yalçın'a, daha sonra TİHEK İkinci Başkanı Muhammet Ecevit Carti'ye ve daha sonra da KVKK Başkan Yardımcısı Doktor Cihan Kanlıgöz'e bırakacağım.

Yalnız ricam şudur: Vekillerimiz, tabii, sorularını sordular -mecburen Genel Kurul da çalıştığı için- Genel Kuruldaki görevleri sebebiyle ayrıldılar. Kendileri tutanaklardan verdiğiniz cevaplara ulaşacaklar. Burada cevap veremediğiniz pek çok soru olacak, onları da yazılı olarak bize iletirseniz... Ayrıca önerileriniz varsa hani burada dile getirmediğiniz ama "Şunlar da yapılsın." diyebileceğiniz hususları da almaktan çok büyük bir memnuniyet duyarız.

Buyurun Sayın Benli Yalçın.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Teşekkür ederim Kıymetli Başkanım.

Sorular çok fazla olduğu için not almakta zorluk çektim, o yüzden size yazılı olarak verme yoluna gideceğiz. Katkıları nedeniyle bütün vekillerimize teşekkür ediyorum.

Öncelikle, vekillerimizden birisi "Ailenin güçlendirilmesine yönelik neler yapabiliriz?" diye sordu. Daha deminki sunumda ben bunu eksik bırakmıştım aslında. Biliyorsunuz, tabletler çocukların elinde ve çok kontrolsüz bir alan. Çocukların her türlü istismarına açık olduğu için Türkiye'ye tabletlerin girişinde ebeveyn kontrolüne ilişkin programın otomatikman yüklenmesi sağlanabilir. O zaman ebeveynler çocukların nereye gireceğine, ne kadar süreyle tableti kullanacağına dair de kendileri onay vereceği için bizatihi Sosyal Medya Kanunu'nu çocukların delmesiyle sonuçlanan olumsuz etkileri de ortadan kaldırmış oluruz.

Bir başka vekilimiz bu konudaki yasa çalışmalarını sordu. Yusuf Başkanımızın ifade ettiği gibi, kendisinin talebi doğrultusunda iki hafta içerisinde yasa değişiklik tekliflerine ilişkin bir çalışma hazırlayacağız.

OTURUM BAŞKANI LÜTFİYE SELVA ÇAM - Teşekkürler.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Biraz önce sunumda da bahsettim, benim ifade ettiğim çözüm önerileri ve tespitlerin hepsi ya bire bir çocuklardan aldığımız görüşlere, aldığımız başvurulara ya da yaptığımız saha ziyaretlerine dayanıyor ama yasa teklifleri çok daha ağır nitelikli olacağı için... Örneğin, rehberlikle ilgili Rehberlik Genel Müdürlüğüyle, RTÜK'le ilgili RTÜK'ten bir yetkiliyle ya da çocuk suçlarına ilişkin bizatihi çocuk davalarına bakan ağır ceza hâkimleriyle istişare ederek böyle bir çalışma yapmayı hedefliyorum.

Birkaç milletvekilimiz dip dalganın geldiğinden, benim buna işaret ettiğimden bahsetti. Şu an biliyorsunuz ki yeni nesil çeteler söz konusu ve bunların diğerlerinden farkı, elebaşlarının yurt dışında olması, suçu işleten ve suçu işleyen kişi arasında hiçbir bağlantının olmaması, dolayısıyla polislerin onları takibinde ciddi anlamda zorluklar olması. Bu noktada, sizin Komisyon olarak yaptığınız çalışmaların çocukların suça yönlenmesini engelleyecek nitelikte, çok değerli olduğuna inanıyorum. Eğer uygun görürseniz Adalet Bakanlığından 2025 yılı içerisinde suçu çocukken işleyen sanıklara verilen hapis cezalarının sayısı öğrenilirse bu konuda ciddi anlamda bir katkı sağlar diye düşünüyorum. Çünkü hapis cezaları çocuklara çok istisnai durumlarda veriliyor, en son raddede hâkimler veriyorlar. Dolayısıyla, bu sayının fazlalığı aslında çocukların suç işleme noktasındaki itiyadını göstermesi açısından önemli.

Biraz önceki sunumda unuttuğum bir konu vardı. Maalesef, Kahramanmaraş sanığı gibi insanların sürekli resimlerinin ve fotoğraflarının paylaşıldığını görüyoruz. Hâlbuki bu kişilerin, bu eylemi yapmayı tercih eden kişilerin amaçlarından bir tanesi de o zaten; isminin bundan sonra anılıyor olması. Biliyorsunuz, Yeni Zelanda'da 49 kişiyi aynen bir bilgisayar oyunu gibi öldüren bir saldırgana karşı Yeni Zelanda Başbakanı "Onun istediğini yapmayacağız. Ne ismini ne resmi hiçbir yerde göstermeyeceğiz ki başkalarına örnek olmasın." demişti. Eğer uygun görür de Komisyonunuz bu yönde karar alırsa Kahramanmaraş sanığı gibi başka insanlara öncülük etmek isteyen, bunun için manifestolar düzenleyen kişilerin de emellerine ulaşmayacağını ümit ediyorum.

Şimdi, vekillerimizden birisi aldığımız başvuru sayısını sordu. Şu ana kadar biz çocuklardan 4.200 başvuru aldık, sadece bu sene içerisinde 291 çocuk başvurusu aldık ama bizim 125 bin çocuğun bir senede girdiği bir çocuk "web" sitemiz var. Amacımız aslında çocuklara herhangi bir sorun yaşadıklarında ulaşabilecekleri mercilerin olduğunu göstermek. Bu nedenle -Selva Vekilim biraz önce sordu okul ziyaretlerimize ilişkin- okul ziyaretleri gerçekleştiriyoruz. Biz kadına karşı şiddet çalışması yaparken 9 ilde il emniyet müdürlerini ziyaret etmiştik, sonra fark ettik ki İç Anadolu Bölgesi'ndeki bir ilde var olan şiddet olayından daha fazlası Ankara'daki bazı ilçelerde mevcut. Bu nedenle 2 tane ilçeyi pilot bölge seçtik. Suç işleme ihtimali daha yüksek olan bölgeleri özellikle seçtik ve ilk başta kaymakamla görüşmek suretiyle en sorunlu okuldan -biz müracaat üzerine gitmiyoruz- en fazla şikâyet alınan okuldan başlamak üzere ziyaret etmeye başladık. Elbette bizim yasamızda aslında böyle bir yükümlülük yok ya da gitmek istesek Çankaya'daki bir okula da gidebiliriz ama Çankaya'daki bir çocuğun herhangi bir sorunla karşı karşıya kaldığında ulaşabileceği çok fazla mekanizma var. Biz buradan 60 kilometre geçerek oradaki çocuklara -Sincan'daki örneğin- diyoruz ki: Biz devlet olarak yanınızdayız. Yarın bu okulun kapısından dışarı çıktığınızda birisi size herhangi bir şey söylerse -siz zaten hani öğretmenlerinize haber verirsiniz ama- bilin ki bir devlet kurumu var, Kamu Denetçiliği Kurumu var, bize gizli olarak müracaat edebilirsiniz. Yani amacımız aslında bir sorunla karşı karşıya kaldıklarında ulaşabildikleri bir mekanizmanın oluşmasını sağlamak. O yüzden bizim başvurularımız aslında sayısal olarak değil, verdiğimiz kararlar on binlerce, yüz binlerce çocuğu etkileyebilecek mahiyette ki örneğin biraz önce hatta tavsiye kararlarına uyum oranıyla ilgili de sorular geldi, biz olabildiğince idarelerle görüşerek dostane çözümlemeye çalışıyoruz ki yasa, yönetmelik, genelge değişikliklerine vesile olsun. O yüzden, çocukların yaptığı başvurularda genel olarak başvurular park talepleri, spor salonu talepleri ya da işte öğretmeniyle olan iletişimsizlikler ama ben sayısı az da olsa çocukların güvenlik ihtiyacını, güvenlik görevlisi talebini çok önemsiyorum çünkü bu, o çocuğun okul ikliminde bir sıkıntı olduğunu gösterir. O yüzden idareyle görüşme ihtiyacı hissediyoruz. Toplu olarak karar vermeye iki örnek verebilirim. Örneğin, çocukların avukatlarıyla, kanuni temsilcileriyle yaptığı görüşme odalarında kameralar vardı. Biz bununla ilgili çalışma yaptığımızda kamera sistemi kaldırıldı. Biz buna rağmen idareye tavsiye kararında bulunduk ve Emniyet Genel Müdürlüğüne dedik ki: Fiziki şartlar düzeltilsin. Buna ilişkin olumlu, tavsiye kararlarımıza uyan kararlar tesis ettik. Ayrıca "çocuk suçları" tabelası vardı örneğin adliyelerde. Şimdi "çocuk suçları" dediğinizde ister istemez damgalıyorsunuz. Bizim bu konuda yaptığımız girişimler sonucu "çocuk büroları" şeklinde değişti ve Türkiye'deki bütün cumhuriyet başsavcılıklarına Adalet Bakanlığı yazı gönderdi. Bizim amacımız aslında tekil başvurulardan sorunu tespit etmek ya da işte bu saha ziyaretlerinde aldığımız sorunu tespit etmek ve bunu genele yayarak olabildiğince fazla insanın aynı sorununun çözülmesini sağlayabilmek.

Bu arada "suça sürüklenen çocuklar" ifadesinde iki temel sıkıntı var, bunu da toplantılarda dile getirdiğimiz için dikkatinize sunmak istiyorum: Birincisi "suça sürüklenen çocuk" dediğimizde çocuğun masumiyet ilkesini baştan kabul etmiyoruz, sanki gerçekten suç işlemiş gibi kabul ediyoruz, daha hiçbir yargılama vesaire gerçekleşmeden öncelikle yaftalıyoruz. İkincisi, çocuk gerçekten o suçu işlemişse onu "suça sürüklenen çocuk" ifadesiyle aslında sorununun kendisine ait olmadığını -17 yaşında bile olsa- kendisinin suça sürüklendiğini ifade ederek kendi zihninde meşrulaştırılmasına yol açıyoruz. Biz 30 yaşına bile gelse cezaevinden müracaat eden "Ben suça sürüklenen bir çocuktum, işte, beni başta sistem bu yöne itti ama şimdi cezaevinde şu sıkıntıyı yaşıyorum." diyen başvurularla karşı karşıya kalıyoruz. Bu noktada bizim tavsiye kararlarımız daha çok bir tek kişiye yapılan müracaattan hareketle disiplin cezası vermesi ya da tekil bir idari işlem tesisi değil, okul ikliminin -özellikle akran zorbalığı için konuşuyorum-

düzeltilmesi, rehberlik ve okul aile birliği arasındaki ilişkilerin daha fazlalaşması ve genel olarak yapısal düzenlemeler alınması. Bu nedenle, bazen tavsiye kararlarına uyum hemen otuz gün içerisinde -bize otuz gün içerisinde idarelerin cevap verme zorunluluğu var- gerçekleşmeyebiliyor çünkü bunların bir kısmı yapısal değişiklikler gerektiriyor ama istikrarlı olarak aynı kararları verdiğimizde belli bir zaman sonra idarenin o yönde genelgeler ya da genel yönetmelik değişiklikleri yapmak suretiyle itirazlarımızı dikkate aldıklarını görüyoruz.

Akran zorbalığına ilişkin başvurular genel olarak çocuklardan değil ebeveynlerden geliyor. Onlarda da şöyle bir sıkıntımız var: Çocuğuna akran zorbalığında bulunan çocuğun okuldan atılması ya da eğitim hayatının sonlandırılması gibi talepleri var ebeveynlerin. Bunu gerçekleştirmek, karşı tarafın da çocuk olduğu ve karşı tarafın da eğitim hakkına sahip olduğu dikkate alındığında çok mümkün değil. Bu noktada idarelerin velilerle daha iyi bir iletişim kurması için çaba gösteriyoruz.

Biraz önce CİMER'le ilgili bir açıklamada bulunmuştu kıymetli vekilimiz. Şimdi, CİMER'le ilgili "Öğretmenlerin çok fazla sıkıştırıldığına" yönelik ifadeler bizzat öğretmenler tarafından okul ziyaretlerinde bize yapıldı. Bunun şöyle bir zararı var: Öğretmenler eskiden otorite figürü olarak 2 çocuk akran zorbalığı yaptığında -çok ileri boyutlarda değilse- kendisi çocuklar arasında sorunu çözerken şu an hiç devreye girmiyor, direkt iki tarafın velisini okula çağırıyor. Bu sefer veliler yani birbirini hiç tanımayan dolayısıyla birbirleri arasında hukuku çok fazla olmayan veliler tek bir somut olay özelinden karşı karşıya getirilmiş oluyor çünkü çocuğunun başka zamanlarda nasıl bir arkadaşlık kurduğunu bilmedikleri için ciddi anlamda problemlere yol açıyor.

İkincisi, bazı CİMER başvurularında maalesef ebeveynler öğretmeni bir daha şikâyet etmemesi için suçlama yoluna gidebiliyor. Örneğin çocuk darbediliyor, öğretmen bunu karakola bildiriyor, veli ise "Öğretmen bunu karakola bildirdi, hâlbuki böyle bir suç yoktu, öğretmen bunu yapmamalıydı." diye şikâyet edebiliyor. Bu durumda birtakım inceleme yapılması da maalesef suçu gördüğünde öğretmenin bir dahaki vakada ilgili makamlara bildirmemesiyle sonuçlanabiliyor.

Hemen hızlıca geçiyorum. "Kurumlar arasında yaşadığınız sorun en çok neden kaynaklanıyor?" denmişti. Daha doğrusu "Bu konuda mevzuattan kaynaklanan mı, kurumlar arası koordinasyonsuzluktan kaynaklanan bir sorun mu var?" denmişti. Şu an, biliyorsunuz, bu konuda Aile Bakanlığı, Millî Eğitim, İçişleri ve Sağlık Bakanlığı çalışma yapıyor. Benim diğer kadına karşı şiddet toplantılarında da gözlemlediğim konu, her bakanlık kendi işleriyle çok fazla hemhâl olduğu için bunu sanki Aile Bakanlığının yapması gereken bir durum gibi değerlendirebiliyor. Hâlbuki Millî Eğitim Bakanlığında çalışan rehber öğretmen sayısı muhtemelen Aile Bakanlığında çalışan toplam sayısıyla eş değer. Yani Aile Bakanlığının çalışmaları daha çok maddi yardım vermeyle devam edebiliyor. Bu noktada koordinasyonun artması gerekiyor, biz de...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Sayın Fatma Hanım...

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Hemen bitireyim Kıymetli Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Yok, hemen bitirmeyin.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Uzattım mı? Özür dilerim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Hemen bitirmeyin.

Yoklama var; birincide çıkmadı, ikincisi yapılacak.

On beş dakika ara veriyorum, tamam mı?

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Nasıl uygun görürseniz, teşekkür ederim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - On beş dakika sonra kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Kapanma Saati: 17.33

İKİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 17.57
BAŞKAN: Yusuf BEYAZIT (Tokat)
BAŞKAN VEKİLİ: Lütfiye Selva ÇAM (Ankara)
SÖZCÜ: İsa Mesih ŞAHİN (İstanbul)
KÂTİP: İbrahim ÖZYAVUZ (Şanlıurfa)
----- 0 -----

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Toplantıyı açıyorum.

Fatma Hanım, söz sizdeydi.

Buyurun.

KAMU DENETÇİSİ FATMA BENLİ YALÇIN - Teşekkür ederim Kıymetli Başkanım.

Haklar yarıştığında çocuk yüksek yararı temel alınmalı Kıymetli Başkanım. Elbette karşılıklı olarak tarafların birtakım hakları var ama bir hakkın kullanımı diğerinin hakkını kullanmasını engelliyorsa o zaman çocuğun yüksek yararını esas almamız gerekiyor.

Bu noktada sorulara tekrar dönersek, vekillerimiz tavsiye kararlarının ve idarelerle yaptığımız görüşmelerin ne kadar etkili olduğunu ifade etmişti. Biz tek bir olay üzerinden genel karar verdiğimiz için yasa, yönetmelik, genelge değişikliğine vesile olabiliyoruz, bazı durumlarda idare derhâl karar alıyor aynen "Çocuk Suçları"na ilişkin tabelaların bütün Türkiye'ye yazı yazılmak suretiyle kaldırılması, "Çocuk Büro" denmesi gibi. Bazı durumlarda ise yapısal değişiklikler önerdiğimiz için daha fazla zaman alabiliyor ama ombudsmanların karar verme sistemi tavsiye kararı. Yani biz, bir TİHEK gibi, yasamız farklı olduğu için, para cezası şeklinde, kesin, icraya konabilir karar verme yetkisine sahip değiliz. Zaten ombudsmanlığın gücü de bundan kaynaklanıyor yani anayasal bir hak arama kurumu olduğumuz için idareler üzerinde daha uzun soluklu karar, etki yapma imkânına sahibiz. Tabii, bu biraz da kararlarımızla alakalı.

Vekillerimizden bir tanesi sosyal ara buluculuk sistemini önerip önermediğimizi sordu. Üniversitelerle ilgili katıldığım bir toplantıda üniversitelerde bir fahri ombudsman seçildiğini ifade etmişlerdi. Bu tarz -liselerde de olabilir bu- fahri ombudsman gibi fahri bir sosyal ara bulucu tesis ettiğimizde çatışma zamanlarında çocukların iki tarafı karşı karşıya getirip sorun çözmesi üzerine daha fazla çalışmaları mümkün olabilir. Çünkü çocuklar kendi aralarında çatışma yaşadıklarında üstteki bir idarecinin ya da bir öğretmenin, daha yetişkin birinin onlara söylediği bazen etki etmeyebiliyor; kendi yaşıtlarının, akranlarının yaptığı çalışmalar daha etkili olabiliyor. O yüzden, biz akrandan akrana hak arama eğitimlerine çok fazla önem veriyoruz, akranları eğitiyoruz ki onlar kendi yaştaşlarını etsinler.

Bize, kararlarımızda en çok hangi dosyaların olduğu, ayrıca, çocukların farklı özelliklerine göre akran zorbalığına maruz kalıp kalmadığı, örneğin, Roman oldukları için, yabancı oldukları için akran zorbalığına maruz kalıp kalmadıkları soruldu. Bu noktada, şu an, elimde sayısal bir veri yok. Biz, her başvuruda, özellikle güvenlikle alakalı olması hâlinde özel bir önem gösteriyoruz. Bir çocuğun Roman ya da yabancı olması, en azından şu ana kadar benim baktım başvurular arasında akran zorbalığını tetikleyen bir husus olarak görülmüyordu, çok fazla bu anlamda başvurumuz yoktu ama biz en basit bir başvuru bile olduğunda, örneğin, çocuk park istediğinde belediyeye çocuk dostu kentlerle ilgili mevzuat maddelerinden bahsedip park yaptığında aslında çocuklardaki dijitalleşmenin olumsuz etkilerinden de koruyacağına ilişkin açıklamalar yapıyoruz ya da çocuk spor salonu istediğinde spor salonu olan okullarda akran zorbalığının daha az olduğunu, buna ilişkin çalışma yapılması gerektiği, okul bahçelerinin tamamen çocuklara tahsis edilmesi gerektiği yönünde idareleri yönlendiren kararlar tesis ediyoruz.

Onun haricinde, son cümle belki şunu ifade edebilirim: Bir vekilimiz sordu "Kadın ve çocuğa karşı şiddet birbirini tetikliyor mu?" diye. Elbette ki evin içerisinde annesine şiddet gösterildiğini deneyimleyen, bunun hayatın olağan akışı içerisinde olduğunu düşünen bir çocuğun okulda en ufak bir çatışma durumunda akran zorbalığına başvurması, şiddete başvurması maalesef olağan bir durum. O yüzden, biz Komisyonunuzun takdirine kadına ve çocuğa karşı şiddet sahnelerinin kesin olarak yasaklanmasına yönelik bir yasa teklifini değerlendirmenizi istiyoruz. Vekilimiz sordu "Ya, bu sosyal medyada çocuğun ağır şekilde darbedildiğine ilişkin görüntüler paylaşıldı, bu zaten yasak değil mi?" diye; belki etik ilkelere aykırı ama Türkiye'de her zaman 2 artı 2, 4 etmiyor, bazen yasayla 2 artı 2'nin 4 ettiğini özel olarak ifade etmek gerekiyor ve özellikle de yaptırımın uygulanması gerekiyor. Bu nedenle, RTÜK'ün de BTK'nin de sosyal medyalarla ilgili çalışmalarında kadına ve çocuğa şiddet sahnelerinin var olması durumunda derhâl kaldırılacağına ilişkin bir düzenlemenin olmasının, somut bir yaptırımın olmasının çok daha etkili olacağına inanıyoruz. Rehber öğretmenlerin sayılarının artırılması, özellikle çocuklarda psikiyatrik anlamda sorun olduğunda bu durumun sadece ebeveynin rızasına bırakılmadan rehber öğretmen, sınıf öğretmeni ve bir yönetici eşliğinde RAM'a yönlendirilmesinin sağlanması, toplumdaki cezasızlık algısının ortadan kalkmasına yönelik yasa değişikliklerinin olması gibi somut öneriler aslında hep şiddet ikliminin azaltılmasına yönelik. Şiddet iklimine dair azaltma gerçekleştiğinde, çocuklar şiddeti ne ailesinde ne de çevresinde görmediklerinde o zaman okullarda da doğal olarak deneyimleme ihtiyacı hissetmeyecekler. Bu nedenle, bu çok uzun soluklu bir çalışma. Yapılan çalışmalar bugünden yarına derhâl sonuçlanmayacak olsa bile atılan her adım çok önemli olduğu için her birinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok teşekkür ediyoruz Fatma Hanım.

Muhammet Ecevit Bey, sizde söz, buyurun efendim.

Kısa kısa cevaplarınızı verirseniz memnun oluruz.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU İKİNCİ BAŞKANI MUHAMMET ECEVİT CARTİ - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Şenol Sunat Vekilimizin sorduğu sorulardan aynı şekilde Beritan Güneş Altın Vekilimiz de benzer bir soru sormuştu, dijital platformların tek müsebbip gibi değerlendirildiğini söylediler. Tabii ki bu olay, Komisyonunuzda da ilk günden beri muhtemelen

sunumlarda yer verildiği gibi, çok boyutlu bir olay, çok paydaşlı bir olay. Biz olaya öyle bakmıyoruz; aile, okul, eğitimciler, sosyal çevre ve çocuk bağlamında da bunun değerlendirilmesi gerekiyor ama dijital platformların, özellikle internetin kendisinden kaynaklanan anonim yapısı, o internetteki işlenen suçlara dair cezasızlık algısı ve algoritmaların bu tür şeyleri teşvik etmesinden dolayı dijital platformların bu konuda biraz daha ön planda olduğunu kanaat olarak söyleyebilirim.

Onun dışında, okullarda hangi risk gruplarının daha fazla ayrımcılığa maruz kaldığını Şenol Sunat Vekilimiz sordu. Bize yapılan başvurularda, çocuklarla ilgili başvurularda... Bizim mevzuatımız çocuklarla ilgili başvuruları almaya müsait ama bize şu ana kadar yapılan başvuruların büyük çoğunluğunu veliler yapıyor ve biz onlardan velayete dair belge istiyoruz. Başvuruların temel odağında engellilik, engelliliğe dayalı ayrımcılık yer alıyor. Bunun dışında, zaman zaman, damgalanma ve benzeri konularda da başvuru alıyoruz. Bizim son dönemdeki, son iki yıldaki kararlarımızın ağırlıklı olarak yüzde 40'ına yakınının engelliliğe dayalı ayrımcılık olduğunu söylemeliyim yani bu alanda çok ciddi bir başvuru var. Bu, bir yandan da hangi alanlarda ayrımcılık yapıldığına dair bir kanaat oluştuğunu gösteriyor.

Bunun yanı sıra, erken uyarı sistemine dair bir soru sorulmuştu. Erken uyarı sistemine dair de Aile Bakanlığının son eylem planına dair görüşlerimizi daha kısa zaman önce gönderdik. Orada, okullarda öğrencilerin güvenlik, okul bünyesinden bağımsız, insan hakları temelli, insan hakları kurumlarıyla ilişkili bir mekanizma vasıtasıyla bu durumları iletebilmesine dair bir hedef konması gerektiğini eylem planında belirttik.

Beritan Güneş Altın Vekilimizin sorusu -diğerlerini tabii yazılı olarak cevaplandıracağız, hızlı hızlı geçiyorum- yine, okullardaki şiddet ve dil, etnik kimlik ayrımcılığı. Bu alanda en çok başvuru, demin de söylediğim gibi, bizim ayrımcılık temellerimizden engellilik temelinde geliyor. Nadiren Roman vatandaşlarımızla ilgili başvurular geliyor.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kanununda hangi kuruluşlara, hangi merkezlere gideceğimiz sayılmıyor, burada sayma usulüyle belirlenmemiş ama biz bu kapsamda cezaevleri, çocukların Aile Bakanlığı bünyesinde bakıldığı çocukevleri sitesi gibi yerlere gidiyoruz. Millî Eğitim bünyesindeki pansiyonlarda böyle bir uygulamamız yok, bunun o kapsamda değerlendirilmemesi gerektiğine dair bir kanaatimiz var. Yani Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki devlet ve özel yurtlara gitmiyoruz; devletin koruması, bakımı altında veya zoru altında tutulduğu merkezleri denetliyoruz.

6698 sayılı Kanun'la ilgili görüşümüzü, oradaki görüşümüzü de sordu Vekilimiz. Biz bu hususla ilgili olarak -zaten KVKK'nin esas görev alanında ama- yakın iş birliği içinde çalışıyoruz, onlarla da görüşerek bu konuya ilişkin bir kanaat oluşturabiliriz.

Selva Çam Vekilimizin soruları vardı. Burada veri seti sorusu hakikaten çok önemli, bütün faaliyetler için bir veri setinin olması, bu anlamda bir politika geliştirme faaliyeti uygulama konusunda bize ciddi bir katkı sağlar. Benim yaptığım araştırmalarda, bu konuda TÜİK'in düzenli araştırmaları olduğunu ama bu anlamda sadece çok genel veriler olduğunu görüyoruz. Birçok STK'nin veya işte, kamu kurumunun araştırmalarında -en son Yeşilayın araştırmasını incelemiştim- bu hususlar var ama derinlemesine incelenmediğini yani mesela, akran zorbalığı ile siber zorbalık arasında bir ilişki var mı, dijital temeli var mı gibi çok ciddi verilere ulaşamıyoruz. O anlamda, bizim daha önce görev yaptığımız Aile Bakanlığında özellikle TÜİK'le ortak çalışmalarımız olmuştu; ben bu vesileyle belki bu tür bir çalışmanın da geliştirilebileceğini, bu veri setinin planlanması gerektiğini düşünüyorum, o anlamda çalışmalarımıza başlayacağız inşallah.

Pek çok kitap ve uygulamamızın olduğunu söylemiştik. Okullarda bilgilendirme yapıyoruz. Biz okulların taleplerine göre yapıyoruz. 3 ilde biz çalışmalar yaptık, 16 okul, 1.645 öğrenci şeklinde bir verimiz var şu an elimizde ama onun dışında, bu özellikle birçok farklı programda açtığımız, dışarıda açtığımız -Meclis bünyesinde de yapmıştık- buralara gelen çocuklar ve aileleriyle görüşüyoruz.

Millî Eğitim Bakanlığıyla şu an için bir iş birliği protokolümüz yok. Aslında bizim İnsan Hakları Kurumu olarak Millî Eğitim Bakanlığıyla, Gençlik ve Spor Bakanlığıyla belki bu süreçten sonra daha yakın çalışmamız gerektiği ortaya çıkıyor. Bu konu güncel bir konu ve güncelliğini yitirmeyecek bir konu. O yüzden bütün bakanlıklar ve eylem planının da belki bu anlamda bir katkısı olacağını düşünüyorum.

Mahmut Tanal Vekilimizin soruları vardı. Mevsimlik tarım işçileriyle ilgili, Çalışma Bakanlığının projesi kapsamında saha ziyaretlerine katılıyoruz. Bu konuda çeşitli çalışmalara uzmanlarımız dâhil oluyorlar. Yine, Romanlarla ilgili 2022 yılında bir program yapmıştık, orada geniş kapsamlı bir faaliyet yapmıştık, orada Romanların talep ve önerilerini almıştık. Bütün bunları biz yıllık raporlarımızda... Yıllık raporlarımızdan çok kısa bahsetmek istiyorum. Kanunda sayılan insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, ayrımcılıkla mücadele ve Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında raporlarımız var. Bunların her birinin sonunda sonuç ve önerilerimiz oluyor. Sayın Vekilimiz bu konuyu ifade ederken "İktidara karşı bile bile bir şey yazma duyarlılığını göremiyoruz." ifadesine şu anlamda söyleyeyim: Biz tamamen tarafsız bir kurum olarak, başvurularda da öyle, mesela bize yapılan başvuruların birçoğu kamu kurumlarına ilişkin, ona ilişkin kararlarımızda konunun iktidar ya da muhalefetle ilişkili olup olmadığına bakmaksızın konuyu değerlendirmekle yükümlüyüz. Hem insan haklarının korunması, geliştirilmesi hem de ayrımcılıkla mücadele raporlarımızın eklerinde, kamu kurumlarımızın uygulamalarına dair birçok hususta bu anlamda örneklerimiz de var, onların da incelenmesi mümkün.

Latif Selvi Vekilimizin sorularına geldiğim zaman; önemli eğitim çalışmalarımızı, raporlamalar yaptığımızı söylediler kendileri. "Bunların etki analizi yaptınız mı?" dedi. Selva Çam Vekilimizin de aynı şekilde etki analiziyle ilgili sorusu vardı. Şöyle söyleyeyim: Biz şu anda sürmekte olan, biraz önce de bahsettiğim, üniversite öğrencilerine yönelik insan hakları eğitimimizde ve diğer doğrudan doğruya üniversite hocalarına yönelik eğitimlerimizde, her eğitim sonrasında şahıslara anket dağıtıyoruz, öyle bir etki analizi yapıyoruz ama bütün çalışmalarımız için bunun yapıldığını söylemek mümkün değil. Bunun yanı sıra, çocuklara yönelik bire bir yaptığımız eğitim çalışmalarında da önce onların bu konuya dair farkındalıklarını ölçmeye çalışıyoruz yani bir insan hakları, ayrımcılık yasağı vesaire, bu konularda herhangi bir bilgileri var mı diye. Bizim tespitlerimiz özellikle çocukların bu konularda çok bilgi sahibi olmadıkları yönünde ki bize eylem planıyla verilen görev de bu alandaki farkındalığı artırmak. İnşallah, toplantı sonrasında size arz edeceğimiz materyallerle, sadece materyallerle değil eğitim programlarıyla da bu konuyu yapmaya çalışıyoruz. Şu an Kurumumuzun 250 civarı personeli var, son yaptığımız sınavda uzman, uzman yardımcısı sayısını 100'e tanımlamıştık, tabii kısmı ayrıldı. Bizim bu

süreçte sürekli kurumsal kapasiteyi geliştirme yönünde bir çabamız var. İnşallah, bütün bu faaliyetleri arttırarak devam etmeyi düşünüyoruz.

Yıllık ve tematik raporlarımızla ilgili olarak da şunları söylemek mümkün: Konularına göre bilimsel araştırma çalışmaları da oluyor, alan araştırmasına dayalı çalışmalarımız da oluyor. Mevzuat taramayla, metin taramayla ilgili, bunlara dayanan çalışmalarımız da oluyor. Çok farklı, raporun türüne göre, tematik raporlarımızda konunun niteliğine göre yöntemi farklılaştırıyoruz. Onlardan da sayın Komisyon üyelerimize inşallah takdim ederiz.

Teşekkür ediyorum.

Diğer soruları yazılı olarak cevaplandıracağız inşallah; teşekkürler.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok teşekkür ediyoruz, sağ olasınız Muhammet Bey.

Evet, Cihan Kanlıgöz Hocam, buyurun, size söz veriyorum.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Öncelikle belki şu hususu vurgulamakta fayda var Sayın Başkanım: Kişisel verilerin korunması ihtiyacı dijital teknolojilerin gelişmesiyle ortaya çıkan bir konu. Yani dijital teknolojilerin gelişmesiyle kişisel verilerin otomatik olarak işlenmesi karşısında kişisel verilerin suistimali ihtimali nedeniyle böyle bir regülasyona, düzenlemeye ihtiyaç oldu. Ülkemizde eğer hatırlanırsa bundan on beş yıl kadar önce, belki on-on beş yıl kadar önce postanelerdeki rehberlerde tüm kişisel veriler, telefon numaraları, adresler herkese açık bir şekilde sunuluyordu. Yani Türkiye öyle bir kültürden bugün kişisel verilerin korunması kültürüne geçiş yaptı. Tabii bu, daha önce sunumumda da arz ettiğim gibi, bizim kanunumuz 2016 yılında yürürlüğe giren bir kanun ve Avrupa Birliğinde o dönemde geçerli olan 96/45 sayılı Avrupa Birliği Direktifi esas alınarak yürürlüğe konulan bir kanun. Aslında Avrupa Birliğinde bu bir kültür yani dijital teknolojiler geliştikçe ve bunlar aracılığıyla da kişisel veriler, kişilerin hakları, hukuku, hak ihlali ve riskler ortaya çıktıkça buna karşı bir savunma mekanizması olarak geliştirilen, nihayetinde de bugün bir temel insan hakkı olarak anayasalarımızda ve hukuksal metinlerimizde yer alan bir konu. Biz bu kültürü ülkemizde yaklaşık on yıldır yerleştirmeye çalışıyoruz. Yani dolayısıyla ilk önce yapmaya çalıştığımız şey, kişisel verilerin korunması konusunda farkındalığı oluşturmak. Komisyonumuzun bugün toplanmasına sebep olan Urfa ve Kahramanmaraş'taki hadiseler ise aslında belki kişisel verilerin aşırı korunmasından kaynaklanan uç bir durum olarak karşımıza çıkıyor. O çerçevede, bugünkü genel tartışmalarımız, kafalarda oluşan pek çok soru da belki buradan kaynaklı yani bu veri bir şekilde paylaşılsaydı acaba böyle bir dramatik, trajik sonucun önlenmesi mümkün olabilir miydi? Dolayısıyla, konuya biraz tersinden bakarak bir yorum getirme ihtiyacı duyuyoruz yani belki bugün kafalardaki soru işaretlerinin temel sebebi de bu.

Yine, sayın vekillerimizin sordukları sorulara ben aldığım notlar kadar cevap vermeye çalışacağım, daha sonra tamamına yazılı olarak kurumsal cevaplarımızı da ileteceğiz.

"Okul saldırılarının önlenmesi amacıyla, riskli davranışların yapay zekâyla tespit edilmesi hâlinde bu bilgiler kişisel verilerin korunması çerçevesinde bildirilebilir mi? Bu konuda geliştirilmiş bir yapay zekâ uygulaması var mı?" diye sormuştu Şenol Sunat Vekilimiz. Tabii, hâlihazırda böyle bir yapay zekâ uygulaması... Tabii, dijital platformların çok fazla ve bugün için ulusüstü platformlar olması dolayısıyla çocukların veya insanların çok fazla, çok farklı platformlarda sörf yapma durumu var. Dolayısıyla, bir kişinin bu platformlardaki verilerinin füzyonunun yapılıp buradan karakter veya psikolojik analizlere gidilmesi son derece ileri teknolojiler, bir de sizin büyük veriye hâkim olmanızı gerektiren bir konu. Bu konuda teknolojik altyapınız, veri merkezleriniz olmalı ve verilerinizin en azından... Biz şunu söylüyoruz, tabii kurumsal politikalarımızdan biri de şu: Türkiye'nin verisi Türkiye'de tutulsun yani hem Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun hem de şu anda Siber Güvenlik Başkanlığının genel politikalarından biri bu. Bu çerçevede, belki bu tür önlemlerin de alınması mümkün ama bugün için bu şekilde bir yapay zekâ uygulaması -bildiğim kadarıyla- mevcut değil, belki bunu yine Sağlık Bakanlığımız buradan hareketle... Ama görev kapsamına girer mi, onu da ayrıca araştırmak gerekir diye düşünüyorum.

Bir diğer soru şuydu: "Okullar ve kamu kurumları arasında veri paylaşımını mümkün kılacak bir mevzuat var mıdır, veri paylaşımı yapılabilir mi?" Aslında kanunumuzda veri aktarımıyla ilgili hususlar da düzenleniyor. Hangi hâllerde düzenleniyor? Verilerin aktarılması...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - İşte, belki veri aktarmayla ilgili konuda artık nihilizmi ve aşırıcılığı da dikkate alarak bir şey ilave etmek lazım yani o noktada, zaten onu aramaya çalışıyoruz.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Sayın Başkanım, burada hangi tür veriler hangi şartlarda aktarılır, kanun onu düzenliyor. Ya, biz verileri...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - O kadar güzel söylediniz ki... Araya girdiğim için kusura bakmayın.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Estağfurullah Sayın Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Yani elbette ki kişisel verileri korumak... Zaten siz konuşmanızın başında Anayasa'ya vurgu yaparak "anayasal bir hak" olarak da tanımladınız, burada bir problem yok ve olaya da böyle bakıyoruz ancak kişisel verilerin bu şekilde korunması, başka bir sürü hakkı ortadan kaldıracak bir noktaya evrilmemesi... Mesela, doktor bunu rehber öğretmenle paylaşıp, rehber öğretmenin gizliliğini de muhafaza ederek bir düzenleme yapıldığı zaman bunun bir şeyi yok, nasıl savcılığın Emniyetle ilgili paylaşımları varsa veya savcılığın mahkemeyle ilgili paylaşımları varsa. Aradığımız nüans burada saklı aslında, işi burada toparlamaya çalışıyoruz. Bilmiyorum, arz edebildim mi? Yani bütünüyle baktığımızda durum bu ama işin bir başka boyutuna baktığınız zaman... Yine, Maraş'tan söyleyeceğim; daha annesi hastanede, morgda çocuğuna ulaşamamış ama onun özel telefonuna -okula vermediği telefonuna, sadece babanın telefonu var okulda- mesaj geliyor, işte "Bunu hallettik, bundan sonra sıra sizde." falan diyerek şeyler geliyor. O bilgi paylaşımı nasıl oldu diye araştırdığımız zaman bununla ilgili konu "pandemi" denilerek açıklanıyor, bilmem ne denilerek açıklanıyor falan. Bilmiyorum, arz edebildim mi demek istediğimi? Yani paylaşılmamış veriler bir sürü yerlerde ama olması gereken paylaşım, legal olduğu için, yasal olması gerektiği için oralarda.

Yani, sizden, bu üç kurumdan da istirhamım, bunlara şu anda cevap vermeniz... O nedenle tekrar tekrar söylüyorum, lütfen yazılı olarak "Şunlar şunlar şunlar yapılması lazım, bizim kanunumuzda şu konuda şu düzenlemenin yapılması lazım." diyerek -varsa o bilgiler- bunları yaparsanız memnun oluruz diye düşünüyorum.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Sayın Başkanım, tabii, bu konuyu irdelerken aslında özellikle dijital teknolojilerin geliştiricisinin de siz olup olmadığı...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Başkanım, onlarla ilgili zaten biz gereken sunumları dinledik, aldık, değerlendirdik; siz kurum olarak buna ne kadar yakınsınız, ne kadar bakıyorsunuz?

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Onlar da KVKK'ye atıf yapıyorlar.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Zatıalinizin biraz önce ifade etmiş olduğu birtakım verilere ise bazı programlarda...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Başkanım, bunları şu anda tartışmak için söylemiyorum, sadece diyorum ki: Bize yardımcı olabiliyorsanız bunları bize sunun yazılı olarak.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Anladım Sayın Başkan.

Şimdi, bu çerçevede "Bir öğrencinin hayatının korunması ile kişisel verilerin korunması arasında öncelikler nelerdir?" diye bir soru vardı.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Hep bunlar aynı soru işte.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Evet, yani aslında hukuk doktrinimizde "hakların telahuku" diye bir kavram var, biraz önce Sayın Başkan da ifade etti. Yani, sonuçta, eğer bir yaşam hakkı söz konusuysa, bu haklar arasında kişisel verilerin korunması hakkına göre... Her ikisi de anayasal bir hak, anayasal korumaya tabi ama tabii ki yaşam hakkının korunmasına öncelik vermek gerekliliği ortak aklın, ortak vicdanın bir gereğidir. Bu noktada hukuk doktrininde böyle bir sonuca ulaşılacağından da bir tereddüt olmaması gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Bu kanunda var zaten, evet.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Bir diğer soru "6698 sayılı Kanun'da çocuklara ilişkin bir düzenlemenin olmamasını bir eksiklik olarak görüyoruz, bu konuda bir yasal düzenleme öngörülüyor mu?" şeklindeydi.

Sayın Başkanım, hâlihazırda Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'ne tam uyum anlamında bir çalışma var, Adalet Bakanlığımız bünyesinde bir Bilim Komisyonu oluştu, bu komisyona bizim arkadaşlarımızın da katılımıyla Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'ne tam uyum çerçevesinde bir yasa değişikliği taslağı çalışılıyor. Bunun içinde büyük ihtimalle -aynı GDPR'da olduğu gibi- bir dijital rıza yaşı da çocuklara ilişkin düzenlemelerde getirilecek diye umuyoruz; tabii, bu konudaki takdir yüce Meclisinizin olacaktır nihai itibarıyla.

Bir diğer soru: "Okullarda yaşanan akran zorbalığı gibi konularda çocukların medyada resimlerinin yer alması konusunda bir soruşturma var mı?" Bu konuda çocukların resimlerinin medyada yer almasıyla ilgili doğrudan kurumumuz tarafından yapılan bir soruşturma, inceleme -bildiğim kadarıyla- bu aşamada yok ama yani böyle bir şikâyet, başvuru bize gelirse muhakkak ki Kurul bunu değerlendirecek, gerekli incelemeyi, soruşturmayı yapacaktır mevcut mevzuat çerçevesinde diye düşünüyorum efendim.

Yine "Yapay zekâ uygulamaları karşısında yeni yasal düzenlemeler getirilme ihtimali görüyor musunuz?" şeklinde bir soru var. Tabii, yapay zekâ uygulamaları da sonuçta bu yapay zekâ uygulamalarının geliştiricisi olan veri sorumluları da ülkemizde 6698 sayılı Kanun'un genel ilkelerine tabi yani bu açıdan diğer veri sorumlusu kişi ve kuruluşlar ile yapay zekâ geliştiricileri arasında bir fark yok, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na tam uyum içinde faaliyet göstermek zorundalar. Bu konudaki kanun dışına çıkan, taşan uygulamalar tabii ki kurumumuz tarafından da gerekli yaptırımlara tabi tutulacaktır, burada bir sorun yok. Yalnız tabii, şu hususun da bu noktada dikkate alınması gerekir: Bu kuruluşlar çoğunlukla kendilerini ulusüstü gören, küresel bir güçle sosyal medyada faaliyet gösteren kuruluşlar yani bunların bizim ulusal mevzuatımıza, millî mevzuatımıza uyumlulaştırılması da belli bir çabayı, bir süreci gerektiriyor çünkü bunlar gerçekten Google gibi, işte, şimdi ChatGPT gibi, Facebook, Meta, Instagram küresel çapta etkileri olan ve bunlara müdahale ettiğinizde de ulusal birtakım yine tepkilerle hem içeriden hem dışarıdan karşılaşılabilen, sizlerin de çok iyi bildiğiniz gibi kuruluşlar ama...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Toparlayalım Başkanım.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Bir başka soru: "Kişisel verilerin korunması anlamında özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartlarını düzenleyen 6'ncı maddeyle Sağlık Bakanlığı özel nitelikli veri olduğu için diğer makamlarla paylaşmıyor." Burada şöyle bir gelişmeden belki bahsetmek lazım Sayın Başkanım: Aslında bizim özel nitelikli kişisel verileri düzenleyen kanunumuzun 6'ncı maddesi 2024 yılında değiştirildi yani sağlık verileri de özel nitelikli veriler arasında ve daha önce sağlık verilerinin işlenme şartları, özel nitelikli verilerin, bunların içinde de sağlık verisinin işlenme şartları çok daha sıkı şartlara tabiydi yani ancak işte "Sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişi ve kurumlarca işlenebilir ya da kanunlarda açıkça öngörülen hâllerde." deniyordu ama 1 Haziran 2024 tarihinde yürürlüğe giren bir yasa değişikliğiyle sağlık verileri de dâhil özel nitelikli kişisel verilerin işlenme şartları biraz daha genişletildi GDPR örnek alınarak ve o çerçevede bir hakkın tesisi ve korunması amacıyla da sağlık verilerinin işlenmesi mümkün. Bu noktada yani eğer bu somut olayda bir başkasının yaşam hakkına müdahale olacağı öngörülebiliyor olunsaydı tabii ki bir hakkın korunması anlamında da orada bu veri paylaşılabilir ilgili kuruluşlarla ve sonuç önlenebilirdi ama tabii, bunun öyle olabileceğini de öngörüyor, daha net bir şekilde öngörüyor olmak gerekir.

Onun dışında, yine "33 ilde gerçekleştirilen eğitimden bahsettiniz, bir etki analizi oldu mu?" şeklinde soru vardı. "Kamu spotları etkili oluyor mu, hangi saatlerde yayınlanıyor?" Yani biz tabii, Sayın Vekilim, öncelikle bu farkındalığı oluşturmak için uzman arkadaşlarımızla illere Millî Eğitim Bakanlığı koordinesinde gidiyoruz, öncelikle bu dijital okuryazarlık, dijital platformlardaki risklerle ilgili çocukları bu alanda eğiticilerin eğitimini öncelemeye çalışıyoruz. Dolayısıyla muhakkak ki bunun etkili olabileceğini -ki bu 2025 yılında başlattığımız ve bu yıl da devam eden bir etkinliğimiz, belki yine devam etme durumu da var- neticelerini de yani sizlerin de ifade ettiği şekilde bugün için bir etki analizimiz yok açıkçası ama olumlu sonuçlar doğuracağını öngörüyoruz ama "Bu gereklidir." deniyorsa tabii ki böyle bir etki analizi de yine Millî Eğitim Bakanlığıyla koordineli yaparız.

Kamu spotları, biliyorsunuz, biz RTÜK'e bildiriyoruz, onlar ilgili kuruluşlara, basın organlarına bildiriyor, onlar da kendileri için mümkün olduğunca muhtemelen daha geç saatlerde...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Şunu yasal düzenleme hâlinde getiririz, "Belli saatlerde bunları yayınlayın." deriz. Burası Meclistir yani.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Bu olabilir, bunu önerelim biz önerilerimiz arasında çünkü RTÜK'le de bu konuda bir koordine yaptık ve zaman zaman kamuoyunu bilgilendirici KVKK anlamında kamu spotlarımız oluyor.

Okulun açıldığı ilk gün öğretmenleri aracılığıyla öğrencilere KVKK eğitimi verilebilir mi? Tabii ki olabilir, bunun üzerinde çalışalım Sayın Vekilim yine. Ben de Sayın Başkanımıza ve kurula arz edeyim bu konuyu.

"İlköğretimden ortaöğretime geçişte dosyaların KVKK gerekçesiyle verilmediği söyleniyor, doğru mudur, kanuna uygun mu?" Açıkçası, bize intikal eden böyle bir bilgi var mı? Hani, şu an için bilgim dışında bir konu Sayın Vekilim ama bunu araştıralım yani normal olarak Kişisel Verilerin Korunması Kanunu açısından böyle bir sorunun yaşanmaması gerekir diye düşünüyorum çünkü eğitim devamlılığı olan bir konu ve Millî Eğitim bu anlamda hâkim olmak durumunda kendi mevzuatı açısından da.

Sayın Başkanım, bu çerçevede, eğer uygun görürseniz, diğer sorulara yazılı olarak cevap verelim.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle, Kamu Denetçimiz Avukat Doktor Fatma Benli Yalçın'a...

LATİF SELVİ (Konya) - Dosyanın paylaşımıyla ilgili kısa bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Tabii, buyurun.

LATİF SELVİ (Konya) - Kıymetli Başkanım, okullar değiştikçe okulların dosyaları okulda muhafaza edilir. Okulda muhafaza edildiği için sınıf rehberliğinde tespit edilen şeyler bir başka nakillerde devredilir ama bir üst kuruma devredilmez; böyle bir yapı var. Ha, bununla ilgili bir düzenleme gerekebilir.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Şöyle cevap verebilirim müsaadeniz olursa...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Cevaplık şeyi yok bunun Başkanım.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Doğrudan... Uygun görürseniz Başkanım.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Çünkü şöyle: Bak, Latif Bey, onu söylüyor. Yani şu anda sistem bu, ihtiyaç hissediliyor mu buna? İşte, Komisyon bunu ona göre değerlendirecek yani sizinle ilgili değil bu olay. Size de şey vereceğim.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU BAŞKAN YARDIMCISI CİHAN KANLIGÖZ - Tamam, peki.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Öncelikle Ben Kamu Denetçimiz Avukat Doktor Fatma Benli Yalçın Hanımefendi'ye, değerli milletvekilimize; Muhammet Ecevit Carti Bey'e, TİHEK İkinci Başkanımız; Doktor Cihan Kanlıgöz, KVKK Başkan Yardımcımıza; Kübra Baydar Sondaş Hâkime Hanım'a; yine, Doktor Kumru Döne'ye, Daire Başkanımıza; Hilal Atçı Uzmanımıza teşekkür ediyorum. Ayrıca, Tayyip Uçar Kurul Üyesi arkadaşımıza, Muhammet Emre Küçükşahin Koordinatör, Oktay Alkan Koordinatör, Abdullah Harun Tekin Koordinatör, Reyhan Tüfek Uzman, Rabia Keleş Uzman, Dilara Akat Uzman, Meltem Koç Uzman Yardımcısı Komisyonumuzda bulundular, hepsine ayrı ayrı -tabii burada ismi bana verilmeyenlerden de varsa onlara da- teşekkür ediyorum.

Çok kısa, en son sözü milletvekili söyler ama yine ben size söz vereceğim.

Buyurun.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU İKİNCİ BAŞKANI MUHAMMET ECEVİT CARTİ - Başkanım, kusura bakmayın, ben sorulara cevap verirken İbrahim Özyavuz Vekilimizin sayfasını atlamışım. Çok kısa...

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Onu yazılı olarak bize bildirin.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU İKİNCİ BAŞKANI MUHAMMET ECEVİT CARTİ - Tamam.

BAŞKAN YUSUF BEYAZIT - Evet, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, ben öncelikle sunum yapan bütün değerli katılımcıların hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Komisyonumuzda görüşülecek başka bir konu bulunmadığından toplantıyı kapatıyorum.

Bir başka toplantı yapacaksak onu size yazılı olarak bildireceğim.

Hepinize teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 18.32